

Katılımcı Belediye Yönetimi: Görele (Giresun) Halk Meclisi Örneği¹

Participating Municipal Administration: Case of Görele (Giresun) Public Assembly

Levent MEMİŞ²

Geliş tarihi: 25.11.2018, Kabul tarihi: 19.02.2019, Basım tarihi: 01.05.2019

Öz

Bu araştırmanın odağını yerel düzeyde vatandaş katılımına aracı olan Görele Halk Meclisi (GHM) oluşturmaktadır. Çalışmada örnek olay araştırma tasarımı kapsamında, yarı yapılandırılmış mülakat, katılımcı gözlem ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılarak GHM olgusuna dair veriler elde edilmekte, belirlenen temalar üzerinden betimsel olarak analiz edilmekte ve yorumlanmaktadır. Araştırmanın en genel sonuçlarına göre, “Görelilik” üst kimliği altında yaklaşık beş yıldır ve genellikle her ay gerçekleşen GHM, kentin farklı mahallelerinden vatandaşların katılımıyla sorunların gündeme geldiği, müzakere edildiği ve çözüm üretilmeye çalışıldığı, bu haliyle öğrenmenin gerçekleştiği, hesap sorulduğu ve hesap verildiği bir platformdur. Fakat kişisel inisiyatifler üzerinden yürütülmesi ve biçimsel bir düzenlemeye gidilmemesi, mevcut işleyişte bir takım olumsuzlukları ortaya çıkardığı gibi, devamlılığı konusunda endişeleri de gündeme getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Belediye, Katılım ve Görele Halk Meclisi*

Jel Kodları: *H 70*

Abstract

The Görele Public Assembly (GPA), the instrument of citizen participation at the local level, constitutes the focus of this research. In the scope of the design of the case study in the research, data are obtained regarding the case of the GPA using semi-structured interviews, participant observation, and document examination and are analyzed and interpreted descriptively over the specified themes. According to the most general conclusions of the research, the GPA, which has taken place under the supra-identity of “Göreliness” once a month for about the past five years, is a platform where problems come to the agenda, are discussion, and solutions try to be produced with the participation of citizens from different neighborhoods of the city, and where learning takes place, where accountability is made, and where accounts are settled with this state. However, the fact that it is conducted over personal initiatives and does not undergo stylistic organizations, just as a series of negative outcomes emerge in the current process, concerns become the topic of conversation regarding its continuity.

¹ Tüm nezaketleri ve misafirperverlikleri ile mülakatlara katılan, başta GHM'ye katılım gösteren kişilere ulaşmanı sağlayan Özgür (Paşa) KAPTANOĞLU olmak üzere Görelilik, mahalle muhtarlarına, belediye meclis üyelerine ve Belediye Başkanı Sayın Tolga ERENER'e teşekkürü bir borç bilirim.

²Giresun Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi
levent_memis@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5438-691X>

Keywords: *Municipality, Participation and Görele Public Assembly*

Jel Codes: H70

Giriş: Temsili Demokrasiden Katılımcı Demokrasiye “Katılım” Olgusu

Katılım, yöneten ve yönetilen veya üreten ve tüketen arasındaki ilişkilerin geçişken hale geldiği günümüzde, örgütlenmeler açısından önemli bir kavram olarak karşılık bulmaktadır. Bu noktada katılım, farklı örgütlenmeler için farklı işlevleri olmakla birlikte genel olarak, mevcut düzen içinde ilgili tarafları yönetim süreçlerine “dahil etme” işlemidir. Çalışmanın odağı açısından kamusal meselelerle ilişkilendirilerek ele alındığında katılım, üst ölçekte siyasetin (*politisc*) bir unsuru olduğu gibi, alt ölçekte gerek merkezi gerekse de yerel yönetim politikalarının (*policy*) bir unsurunu oluşturmaktadır. Bu iki yaklaşımın dışında, başka yaklaşımlar da gündeme getirilmektedir. Genel siyaset kapsamında ele alındığında, devlet yönetimine katılım, antik döneme kadar geriye gitmekte olup, modern anlamda şekillenmesinde düşünsel ve eylemsel olarak çok önemli mücadelelerin (1215 Magna Carta, 1789 Fransız Devrimi gibi) gösterildiği bilinmektedir (Eroğul, 1999: 19-31). Yaşanan bu gelişmeler sonucunda, yöneten ile yönetilenler arasında rızayı sağlayacak (Arıkboğa, 2017: 4); siyasal partiler, sandık ve seçim, temsili demokrasi çatısı altında, katılımcılığın klasik araçları olarak miras kalmıştır. Anlaşılabacağı üzere katılım olgusu, demokrasi tarihi kadar eski, fakat diğer yandan da bir o kadar güncel bir mevzudur.

Günümüz açısından, klasikleşmiş katılım araçlarıyla şekillenen temsili demokrasinin ortaya çıkardığı kurumlar (yasama, yürütme ve yargı) düzeyinde de, yöneten ile yönetilen arasında rızayı güçlendirecek (Arıkboğa, 2017: 5) biçimsel ve biçimsel olmayan özellikleriyle bir takım katılımcı araçlar (dilekçe verme, komisyonlar, soru yöneltme, toplantı ve gösteri, pasif direniş gibi) gündeme gelmektedir (Eroğul, 1999: 135-165; 177-186). Katılım araçlarının gündeme gelmesinde ve uygulanmasında, farklı gerekçelerle de olsa, ideolojiler üstü bir uzlaşının bulunduğu vurgulanmaktadır³ (Bayraktar,

---

³ Burada özellikle belirtmek gerekir ki, bu çalışmada katılım, liberal demokrasinin ortaya çıkardığı “temsil” sistemini ve bu sistemin işleyişi açısından gündeme gelen “çoğunluk” yöntemini iyileştirme bağlamında ele alınmaktadır. Yani Marksist düşüncenin odaklandığı gibi tüm bireylerin iktidara ortak olmak amacıyla, “yatay” bir toplum bağlamında katılım ele alınmamaktadır. Ayrıca yine Marksist düşünceden beslenen, liberal yaklaşımın dışında katılıma önem veren (Latin Amerika ülkelerindeki katılımcı bütçe uygulaması, Fatsa katılımcı belediye deneyimi gibi), fakat daha geniş kapsamda genel kabule alternatif bir belediye paradigmasıyla karşılık bulan “toplumcu belediyeçilik/belediye sosyalizmi/alternatif belediyeçilik” veya Murray Bookchin’in kavramlaştırdığı ve farklı bir komün modeli olarak öne sürdüğü “liberter belediyeçilik” de, bu çalışmanın konusu dışında kalmaktadır. Bu konular başka çalışmaların konusunu teşkil etmektedir (Detaylı bilgi için bkz.: Holden, 2007; Bayramoğlu, 2015; Bookchin, 2017, Ertürk Kesgin, 2013 ve Ertürk Kesgin, ?).

2007: 469-474). İfade edilenler çerçevesinde liberal demokrasi açısından katılım, vatandaşların ve diğer paydaşların (sivil toplum kuruluşları, özel sektör, üniversite gibi) kendi tercihleri doğrultusunda siyasal karar verme sürecini etkilemesidir (OECD, 2001: 41). Chang ve Jacobson (2010: 662) ise katılımı, iletişimsel bir eylem olarak konumlandırarak, farklı paydaşların çıkar çatışmalarının diyalog aracılığıyla uzlaşısı sağlanması şeklinde tanımlamaktadır.

Halk katılımı (*public participation/citizen involvement/involment of public/public engagement*), şeffaflık ve hesapverebilirlik kriterleriyle birlikte demokrasinin özünü oluşturmaktadır (Keleş, 2015: 165; Tekeli, 2017: 17). Klasikleşmiş yöntemlerin yanında yeni katılımcı araçların gündeme gelmesinde; seçilmişler ve uzmanlar aracılığıyla geliştirilen politika süreçlerine duyulan güvenin azalması (Rowe ve Frewar, 2004: 514), temsil araçlarının yetersizliği (Barry, 2007: 137), mevcut temsil sisteminin belirli bir tikanıklığa (*gridlocked*) gelmesi (Irvin ve Stansbury, 2004: 62), karşılaşılan sorunların karmaşıklaşması, vatandaşın ne olup bittiğinden haberdar olma ve katkı sağlama isteğine yönelik talebin artması gibi hususlar etkili olmaktadır. Yeni katılımcı araçların gündeme gelmesiyle yaşanan gelişmeler parlamenter/temsili demokrasinin yanında “*katılımcı/müzakereli demokrasi*” kavramını öne çıkarmaktadır (Vera-Zavala, 2006: 9). Katılımcı demokrasiyi sağlayan uygulamalarla birlikte, temsili demokrasinin getirisi olan “*araçsal rasyonaliteden iletişimsel rasyonaliteye*” doğru bir geçiş söz konusu olmaktadır (Tekeli, 2017: 13-14). Burada vurgulanmak istenen, doğrunun farklı tarafların iletişimi/müzakeresi sonucu belirlenmesidir (Şahin, 2017: 22).

Topluluk veya kurum ölçeği küçüldükçe katılımın işlevselliği/etkinliği arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bilinmektedir. Bu noktada yönetsel açıdan merkezi yönetime kıyasla yerel yönetimlerin daha küçük ölçeklerde nüfusa karşılık gelmesi ve yerelin en önemli birimi olan belediyelerin daha oluşum aşamasından⁴ itibaren dahil edici bir varlığının olması (Eroğul, 1999: 160), katılımcılık uygulamalarını hayata geçirmeye daha fazla fırsat sunmaktadır (Tekeli, 2014: 40; Nadaroğlu, 2001: 29). Yerel düzeyde gerçekleşen katılım uygulamaları, yerel demokrasi kültürüne katkı sağladığı gibi [ki yerel yönetimler, John Stuart Mill tarafından aynı zamanda demokrasinin bir okulu olarak kabul edilmektedir (Akt. Görmez, 1997: 31)], yerel sorunların gündeme gelmesinde, çözüm üretilmesinde, karar verilmesinde, alınan kararların hayata geçirilmesinde ve denetim sağlanmasında, kollektif bir öğrenme aracı olarak (Chang ve Jacobson, 2010: 662) önemli bir rol üstlenmektedir. Dolayısıyla katılımcı çabalar sayesinde

---

⁴ Mevcut durumda da 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4. Maddesi, belde belediyelerinin kurulumunu şöyle düzenlemektedir: “*Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirim üzerine, mahallî seçim kurulları, on beş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir*”.

sorunların beklentileri karşılayacak biçimde çözüme kavuşması, tarafların verilen kararları daha fazla benimsemesi, meşruiyetin güçlenmesi, kaynakların etkin ve verimli kullanılması gibi katkılar, potansiyel olarak beklenmektedir.

Diğer taraftan yerel düzeyde katılım, “kentli hakları” arasında da önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu bağlamda kentsel alanı odağına alan Şart, Bildirge, Protokol, Tavsiye Kararı gibi başlıklar altında ortaya çıkan belgelerde (bkz.: Akkoyunlu Ertan, 2014: 87-143; Mutlu, 2010: 124; Şehir & Toplum, 2017: 89; Keleş, 2015: 172-174) katılımın önemi vurgulanmakta ve pratikte karşılığını bulması adına destek sağlanmaktadır.

Tüm bu gelişmeler ışığı altında Türkiye pratiğine bakıldığında, biçimsel olarak konumlandırılan, katılımın kurumsallaşmış yerel örneği olarak kent konseyleri öne çıkmaktadır (Keleş, 2015: 52). Diğer taraftan kent konseyi oluşumu öncesinde karşılık bulan, sürekliliği olan veya belli bir dönem varlık bulan, farklı amaç ve paydaş kapsamında gerçekleştirilen katılım uygulamalarının ⁵ olduğu tespit edilmektedir. Fakat yerleşim sayısına oranlandığında, bu çabaların oldukça sınırlı düzeyde yer aldığı görülmektedir. Eğer katılımçılık, belli eleştirileri saklı tutarak (Barry, 2007: 149-155), temsili demokrasiyi iyileştiren, meşruiyeti güçlendiren, etkinlik ve verimliliği sağlayan bir araç olarak kabul ediliyorsa, bu uygulamaların niceliğinin ve niteliğinin artış göstermesi önem arz edecektir. Dolayısıyla tüm bunların gerçekleşmesi için de, belediye başkanlarının diğer taraflar ile “geçişken” ve katılımçılığı teşvik edici bir tavır gerekecektir (Eroğul, 1999: 163; 165). İfade edilenler bağlamında bu çalışmanın kapsamını, mevcut temsili düzeni iyileştirme çabası olarak konumlanan ve politikaları içermekle birlikte, daha çok genel toplumsal düzeyde katılıma aracı olan GHM oluşturmaktadır. Buradaki temel amaç, GHM'nin; ortaya çıkışı, yapısı, işleyişi ve çıktılarını çözümleyerek, gerek bu katılım deneyiminin değerlendirilerek daha iyi bir duruma yükselmesine, gerekse de benzer girişimlerin hayata geçmesine katkı sağlamaktır. Belirlenen amaç kapsamında çalışmada şu soruların cevabına odaklanılmaktadır: GHM'nin oluşturulmasında ve devamlılığında etkili olan önemli faktörler nelerdir?, GHM nasıl bir yapıya ve işleyişe sahiptir?, GHM'nin nasıl bir niteliği (sorunların tespiti, politikaların geliştirilmesi ve denetim açısından) bulunmaktadır? GHM'nin belediye ve vatandaşlar açısından kazanımları ve sorun alanları nelerdir?, GHM'nin gelecekteki

---

⁵ Bağcılar Belediyesi Halk Meclisi, Silivri Mahalle Konseyleri, Nilüfer Mahalle Komiteleri (bkz. <http://katilimcilikpusulasi.com/article/index/study>), Karşıyaka Kent Meclisi (Erten, 2004), Mesudiye İlçe Kurultayı (Aydınlı ve Memiş, 2014), Dikili Halk Meclisi (1983), Ural Kent Senatosu (1997), Aliağa Kent Parlamentosu (1994) (Ülkü, 1997), Muğla Kent Meclisi (1999) (Sezer, 2004). Bu örneklerin dışında farklı belediye kapsamında seçilmişlerle veya doğrudan vatandaşlarla bir araya gelen farklı uygulamaların da yer yer gerçekleştirildiği bilinmektedir.

durumu ne olacaktır?. Bu sorular üzerinden örnek olarak tercih edilen katılım olgusu çözümlenmeye çalışılmaktadır.

1. Katılımcı Yerel Yönetim, Belediye ve Kent

Öncelikli yaşam alanlarına karşılık gelen kentler, sahip oldukları farklılıklardan kaynaklı olarak, daha çok yerel nitelikli hizmetleri gerekli kılmaktadır. Yerel nitelikli hizmetleri yerine getirmek içinde, yönetim organları seçmenler tarafından belirlenen yerel yönetim birimleri önem kazanmaktadır. Burada dikkat çeken husus, yerel nitelikli hizmetlerin çeşitliliği ve bulunduğu coğrafi konuma, ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel özelliklere göre farklılaşmasıdır. Yerelin sahip olduğu bu nitelikler, vatandaşlar nezdinde beklentileri farklılaştırdığı gibi, bazı sorunları da tek bir aktörün çözüme kavuşturması mümkün olmayan, karmaşık hale getirmektedir. Tam da bu noktada, gerek farklı beklentilerin karşılanması, gerekse de karmaşık hale gelen sorunların çözüme kavuşturulması açısından, farklı tarafların (vatandaşlar ve örgütlü topluluklar) politika sürecine katılımı veya iş birliğine gidilmesi önemli hale gelmektedir (Tekeli, 2017: 12). Dolayısıyla yerel yönetimler, varlık sebebi olarak çeşitli faktörlere (siyasal, ekonomik, tarihsel, sosyolojik, vb.) dayandırılmakla birlikte (Koçak, 2013: 19), özü itibarıyla, katılımçılık veya daha geniş ifadeyle demokrasi ve yerel nitelikli hizmetlerin yerine getirilmesi üzerine inşa edilmektedir (Nadaroğlu, 2001: 27-28). Bu iki unsur yerel yönetimlerin en asli parçalarına karşılık gelmektedir. Katılımçılık üzerinden bu iki unsur bir birini tamamlamaktadır. Yani yerel politika sürecine ilgili tarafların katılım göstermesi bir yandan alınan karar ve uygulamalara kentli lehine katkı sağlarken, diğer taraftan da yaşanan bu pratikler demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda katılıma vatandaş bağlamında odaklanılmaktadır.

İfade edilen çerçevesinde kentsel alanda katılım, *insanların hayal ettikleri bir kentte yaşama hakları ve bunu savunmaları* biçiminde ifade edilmektedir (Şahin, 2017: 24). Biraz daha somut ifadesiyle katılımçı yerel yönetim, *yerel yönetimlerde, gündem ve kararların belirlenmesinde, faaliyetlerin uygulanmasında, izlenmesi ve denetlenmesinde yurttaşların ve ilgili diğer aktörlerin etkili ve belirleyici olması* olarak tanımlanmaktadır (İzci, 2014: 31-32). Anlaşılacağı üzere burada vurgulanan katılımçılık, yaratıcı/yenilikçi çözümlere/kararlara “girdi” sağlama (Rowe ve Frewer, 2000: 7) anlamındadır. Bu yaklaşımla birey edilgen durumdan çıkarak, bulunduğu toplumun yaratıcı bir parçası haline gelebilmektedir (Tekeli, 2017: 13; 17).

Demokratik rejimlerde vatandaş, kamu politikası sürecinin en önemli aktörlerden biri olarak konumlanmaktadır. Vatandaşların kamu politikalarına klasikleşmiş katılımı, temsili demokrasinin kurumları üzerinden, belli zaman aralıklarında gerçekleşmektedir. Fakat ifade edilen zaman aralıkları ve kurumlar, yalnızca temsilciler aracılığıyla geliştirilen ve yerine getirilen politikalar yeterli olmamaktadır. Ayrıca seçim sistemi tercihinden kaynaklı

olarak her kesimin ilgili meclislerde temsil edilememesi, diğer bir sorun alanını yansıtmaktadır (Arıkboğa, 2010). Dolayısıyla yerel düzeyde mevcut temsili yapıyı iyileştirecek, katılımcılığı sağlayacak araçlar ve uygulamalar gündeme gelmektedir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 21).

Yerel düzeyde katılımı desteklemek ve yaygınlaştırmak için uluslararası düzeyde gerçekleştirilen çabalar da önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen uluslararası toplantılarda veya uluslararası örgütler kapsamında ortaya çıkan; Şart (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1985 ve Ek Protokolü, 2009; Aalborg Şartı, 1994; Avrupa Kentsel Şartı I, 1992 ve II, 2008; Leipzig Şartı, 2007), Bildirge (HABİTAT II İstanbul Bildirgesi, 1996), Protokol, Tavsiye Kararı (Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı, 1966) vb. başlıklar altında katılıma odaklanan çeşitli belgeler bulunmaktadır. Hatta ayrı ayrı tarafların katılımını düzenleyen (Örneğin, Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Avrupa Şartı) başka belgeler de bulunmaktadır (Özer, 2011: 46).

Kentsel alanda katılımcı uygulamalar çok çeşitli konularda ve yöntemlerle (proje temelli, biçimsel, biçimsel olmayan vb.) gerçekleştirilmektedir⁶ (bkz. IIED, 1994; Keleş, 2015). Bu bağlamda Keleş (2015: 169-171), ifade edilen katılımcılık türlerini/uygulamalarını yedi kategoride şöyle sınıflandırmaktadır: dar veya geniş anlamda katılım, bireysel veya toplu şekilde katılım, gönüllü veya zorunlu katılım, kendiliğinden veya uyarılmış katılım, sürekli veya geçici katılım, yaygın veya yoğun katılım, olumlu veya olumsuz katılım. Anlaşılacağı üzere; zaman, tekrarlanma sıklığı, kişisel irade gibi faktörler altında katılımın niteliği değişmektedir. Vatandaşlar, mevcut yönetim düzeni içinde, Tablo 1'de yer verilen; farklı konularda, politikaların farklı aşamalarında, farklı yollarla ve farklı niteliklerle katılım gösterebilmektedirler. Vatandaşlar gerçekleşecek katılım uygulamalarıyla yaşam alanlarıyla ilgili meselelere dahil olma fırsatı bularak daha fazla “*kamusal özne*” durumuna dönüşebilmektedir (İzci, 2014: 25; Tekeli, 2017: 12).

---

⁶ İlgili literatürde uygulamada şu konu ve yöntemlerin öne çıktığı görülmektedir: kentsel hava kalitesi; atölye, açık oturum ve komisyon, Denver/ABD (Stewart, Dennis ve Ely, 1984), gelecek vizyonu; forum, Newyork/ABD, (Nam, 2013); çevre; komite, Newyork/ABD (Cohen, 1995); genel yaşam kalitesi; mahalle komitesi ve internet, Eindhoven ve Gronigen /Amsterdam (Michels ve de Graaf, 2010), ormanlık alan planlaması; atölyeler, ABD, (Graham, 2004); vb. Ayrıca dünya çapında farklı katılım uygulamalarını bir araya getiren şöyle bir platform da bulunmaktadır: <https://participedia.net/en/browse/cases>

Tablo 1: Katılımcı Yerel Yönetimlerin Birleşenleri

Katılımın Aşamaları⁷	Katılımın Alanları	Katılımın Niteliği	Katılımın Yolları⁸
Problem tanımlama	Kent vizyonu	Bilgi vermek	Referandum/Halk oylaması
Gündem belirleme	Kalkınma planı	Şikayet/Talep almak	Kent konseyi ve meclisleri
Politika oluşturma (hedefler, alternatifler ve kararlar)	Stratejik plan	Danışmak	Yerel kalkınma platformları
Uygulama	Bütçe içeriği	Dahil etmek	Planlama çemberleri
İzleme ve denetleme	İmar planlaması	Oylamaya sunmak	Gelecek atölyeleri
Değerlendirme	Altyapı inşası	Denetleme imkanı vermek	Uzlaşma konferansları
	Yerel ekonomi ve istihdam	Veto etme hakkı tanımak	Odak gruplar toplantıları
	Sosyal hizmetler	Yetki vermek	Yuvarlak masa toplantıları
	Çevre koruma		Açık oturumlar
	Kültür ve sanat		Vatandaş jürisi/paneli
			İhtisas ve istişare kurulları/komisyonları
			Halk toplantıları
			STK platformları
			Anket
			İnternet ve sosyal medya

Kaynak: İzci, 2014: 33.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi vatandaş katılımının farklı nitelikleri bulunmaktadır. Her katılım aynı işlevi yerine getirmemektedir. Bazı katılım araçları, devlet-vatandaş etkileşiminde, bilgi vermek gibi yöntemlerle vatandaşı pasif olarak konumlandırırken (düşük düzeyde katılım), bazı katılım araçları ise devlet-vatandaş etkileşiminde vatandaşı aktif olarak

⁷ Bu kısım Yıldız ve Sobacı (2013: 24-25) ve Akdoğan (2013: 214-215)’dan yararlanılarak yeniden düzenlenmiştir.

⁸ Bu kısım Çukurçayır (2006), Rowe ve Frewer (2000: 8-9) ve Böhm (2016)’dan yararlanılarak yeniden düzenlenmiştir.

konumlandırmakta, yetki aktarımında bulunmaktadır (yüksek düzeyde katılım) (Rowe ve Frewer, 2000: 6; Rowe ve Frewer, 2005:). Bu noktada katılım uygulamalarının niteliğine yönelik literatürde çeşitli sınıflandırma çalışmaları yer almaktadır (Rowe ve Frewer, 2005; Wiedemann ve Femers, 1993; Health Canada, 2000; IAP2, 2003; Waheduzzaman ve Mphande, 2014; Mannarini ve Talo, 2013; Brodie, Cowling ve Nissen, 2011: 19). İfade edilen ilgili literatürde Arnstein (1969: 217)'in, katılım uygulamalarının aynı nitelikte olmadığını göstermek amacıyla sekiz basamaktan oluşan katılım tipolojisi (katılım merdiveni) daha fazla öne çıkmaktadır. Katılım merdivenin basamakları şöyledir: 1. Manipülasyon/Yönlendirme, 2. Terapi/egitim, 3. Bilgilendirme, 4. Danışma, 5. Teskin/Yatıştırma, 6. Ortaklık, 7. Yetkilendirme ve 8. Vatandaş kontrolü. Yine aynı yazarın katılım basamakları üzerinden yaptığı sınıflandırmaya göre; ilk iki basamakta katılım söz konusu olmamakta, vatandaşlar, tek yönlü bilgi aktarılan taraf olarak pasif biçimde konumlandırılmakta; üçüncü, dördüncü ve beşinci basamakta ise, ilk iki basamağa göre vatandaşlar seslerini duyurabilmekte, fakat siyasi erk tarafından dikkate alınacağı garantisiz bulunmamakta ve göstermelik bir katılım ortaya çıkmaktadır. Asıl devlet-vatandaş etkileşiminin yoğunlaşması üzerine vatandaş iktidarının gerçekleşmesi, altıncı, yedinci ve sekizinci basamaklarda söz konusu olmaktadır (Bayraktar, 2014: 54-55).

2. Vatandaş Katılımının Kazanımları, Engelleri ve Dezavantajları

Devlet ve vatandaş arasında gerçekleşen etkin katılımcı uygulamalar, taraflara farklı faydalar sağlamaktadır (OECD, 2001: 18). Bu bağlamda kamu yönetimi açısından; çeşitli meselelerde bilgilendirme ve öğrenme, kaygıları giderme ve güven oluşturma, vatandaşların daha fazla sorumluluk üstlenmesi, alınan kararların meşruiyetinin güçlenmesi, dava masraflarının azalması gibi faydaların olduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan vatandaş açısından ise; yine bilgilendirme ve öğrenme işlevi, ilgili otoritelere bilgi verme, aktif vatandaşlık deneyiminin yaşanması, kontrolü sağlamak, politikaları daha iyi duruma getirmek gibi faydalar sağlayacağı vurgulanmaktadır (Irvin ve Stansbury⁹, 2004: 56; Michels ve de Graaf, 2010: 480).

İfade edilen faydaların yanında bazı açılardan da katılımın gerçekleşmesini engelleyen unsurların ve katılımı birlikte taraflar açısından birtakım dezavantajların olduğu öne sürülmektedir. Bu bağlamda Denhardt vd. (2009) geliştirmekte olan ülkeleri odağa alarak vatandaş katılımını engelleyen unsurları şöyle sıralanmaktadır: dışsal teşvikler, demokratik kültür ve sivil toplum eksikliği, yoksulluk, baskı ve hızlı sonuç beklentisi ve kurumsal altyapı eksikliğidir. Diğer bir çalışmada (akt. Uçar Kocaoğlu ve Saylam, 2017: 128-130) da, ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasi özelliklerine göre katılım engellerin farklılaştığı anlaşılmakta olup, genel düzeyde katılıma

---

⁹ Vatandaşlar ve kamu yönetimi açısından yapılan sınıflandırma bu yazarlara aittir. Adı geçen sınıflandırma diğer yazarların katkısıyla desteklenmiştir.

engel teşkil eden hususlar; değer algısı, zaman, sosyal ve kültürel erişim, ekonomik erişim, vatandaşlık, dil, ulaşım ve iletişim başlıkları altında yer verilmektedir. Webler ve Renn (1995: 26) ise katılım uygulamalarında; verilmiş bir karara katılımın istenmesi bağlamında katılımın ancak bir “terapi” görülmesi, politika oluşturma sürecinde vatandaşların kaygıları, tercihleri ve deneyimlerinin yeterince elde edilmemesi, vatandaşların kamu kurumlarına duyduğu güvensizlik ve rasyonel olmayan durumların ortaya çıkması açılarından problemlı yanları vurgulamaktadır.

Diğer taraftan katılım vatandaşlar açısından; zaman kaybı, bazı hususların ihmal edilmesi, mevcut düzene karşı çıkar grupları tarafından politika süreçlerin etkilenmesi, daha kötü sonuçlara yol açması, kamu yönetimi açısından; zaman kaybı, maliyetli olması, mevcut yönetime yönelik olumsuz sonuçların oluşabilmesi, karar verme kontrolünün zayıflaması, kötü kararların ortaya çıkma ihtimali, mevcut icraatlara daha az bütçenin ayrılması gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Irvin ve Stansbury, 2004: 58). Dolayısıyla katılımın özü çerçevesinde gereken hassasiyetin gösterilmemesi ve bu durumdan kaynaklı boşlukların ortaya çıkması, diğer taraftan temsil sisteminin tahrip olmasıyla Miessen (2013)’in vurguladığı “*katılım kâbusu*” veya Cooke ve Kothari (2002)’nin ifadesiyle bir “*zorbalığın*” yaşanması olası olmaktadır.

Tüm bu ifade edilenler çerçevesinde eğer katılım iyi yönetimin bir aracı olarak kabul ediliyorsa vurgulanan engelleri ve dezavantajları giderecek çabanın gösterilmesi önemli olacaktır. Bu noktada etkin bir katılımın gerçekleştirilmesi için; katılımı teşvik edecek uygun ortamın sağlanması, tarafların farkındalığının ve ilgisinin olması ve katılım amacına uygun araçların belirlenmesinin altı çizilmektedir (Keleş, 2015: 167-168).

3. Türkiye’de Yerel Katılımın Araçları

Belediye, dünyada olduğu gibi (bkz. Okçu ve Özgür, 2013) Türkiye’de de kenti yöneten amir kurumdur. Dolayısıyla vatandaşların kent yönetimine katılımı daha çok belediye örgütü üzerinden gerçekleşmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu katılım aracı olarak öncelikle kent konseylerini öne çıkarmaktadır. Kent konseyleri, “*kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehriyet bilincinin geliştirilmesi, kentin bak ve bükükunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, besaf sorma ve besaf verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır*” şeklinde konumlandırılmaktadır (5393, md. 76). Kent konseyinde ortaya çıkan görüşler/alınan kararlar tavsiye niteliğinde belediye meclisine sunulmaktadır. Kent konseyleri, işlevselliği sorgulanmakla birlikte Türkiye’deki yerel katılım tartışmalarına yeni bir ivme kazandırdığı ve ilgiyi artırdığı söylenebilir (bkz. Çetinkaya ve Korlu, 2012; Aydemir Uslu ve Yılmaz, 2018; Demirci, 2010; Ağır, Belli ve Arslan, 2017; Erkul, Baykal ve Kara, 2013; Aygen, 2014; Altun ve Toker, 2017; Kocaoğlu, 2015; Atanur ve Arın, 2015; Uzun ve Ersavaş

Kavanoz, 2018; Gürses, 2015 vd.). 5393 sayılı Kanun'a göre diğer bir katılım aracı ise, ihtisas komisyonlarıdır. Temel düzeyde yerleşim yeri ve nüfus esas alınarak oluşturulan komisyonların yapısı, öncelikle seçilmişler ve atanmışlar tarafından belirlenmektedir. Fakat oluşturulan komisyonlara, "oy hakkı olmaksızın"; muhtarlar, kamu kurumlarının amirleri, meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve STK temsilcileri, uzmanlık alanlarıyla ilgili konularda görüş bildirebilmektedir (5393, md. 24). Yine aynı Kanun'da bir diğer düzenleme ise, gönüllü katılıma yöneliktir¹⁰. Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik gibi konularda, katılımı, dayanışmayı, tasarrufu, etkinliği ve verimliliği sağlamak amacıyla gönüllü katılıma yönelik uygulamalar yerine getirebilmektedir (5393, md. 24).

İfade edilen biçimsel katılım araçlarının yanında, mevcut düzen kapsamında yerel aktörlerin inisiyatifi ile oluşturulan, proje temelli veya artık sürekli hale gelerek kurumsallaşmış, çeşitli başlıklar altında isimlendirilen kent parlamentosu, halk kurultayı, kent konseyi, kent senatosu, kent meclisi, halk meclisi gibi katılımcı uygulamalar 1970'li yıllardan itibaren; Ankara, İstanbul, Antalya, Bursa, Muğla, İzmir, İzmit, Uşak, Nilüfer, Mesudiye, Kadıköy, Aliğa, Buca, Urla gibi kentlerde karşılık bulmuştur/bulmaktadır¹¹ (Keleş, 2015: 171; Erten, 2004: 48-51; Aydınli ve Memiş, 2014; Arıkboğa, 2004). Adı geçen uygulamaların bazıları "mış gibi" iken (Tekeli, 2017: 16), bazıları gerçek anlamda katılımcılığı barındırmaktadır. Bu uygulamaların önemli bir kısmı Kent Konseyi'ne dönüşmüş durumdadır. Arnstein (1969) de belirttiği gibi, bilgi vermek gibi bazı uygulamalar katılım açısından vatandaşı pasif olarak konumlandırırken; yetki verme, denetleme, veto etme hakkı gibi uygulamalar vatandaşı yerel iktidarın ortağı olarak konumlandırmaktadır (Bayraktar, 2014: 53-54).

4. Araştırmanın Kapsamı, Amacı ve Önemi

Halk meclisi uygulamasının farklı biçimlerde, Türkiye'nin Doğu'sundan Batı'sına farklı kentlerinde (Bağcılar, Bakırköy, Ovacık, vb.) uygulandığı bilinmektedir. Bu araştırmanın kapsamını GHM oluşturmaktadır. İlk yerleşimi antik döneme kadar geriye götürülen Görele (Koralla), 1800'li yılların başında şu an bulunan coğrafi konumda şekillenmiştir. Görele Belediyesi'nin 1876 yılında kurulduğu tespit edilmektedir (Akt. Yüksel, 2007: 245-247; 255). Mevcut durumda Görele Belediyesi sınırları içinde 14 mahalle yer almaktadır. TÜİK'in 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri'ne göre Görele Belediyesi'nin nüfusu 17.803'tür. Sahip olduğu nüfusla birlikte yerleşim yerinin büyüklüğü açısından Görele Belediyesi, Giresun ili kapsamında dördüncü sırada yer almaktadır. GHM, 2014 yılından itibaren

---

¹⁰Gönüllülük kapsamında İçişleri Bakanlığı tarafından "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği" 2005 yılında yayınlanmıştır.

¹¹ Bu kapsamda Türkiye'de gerçekleştirilen farklı katılım uygulamaları için bkz.: <http://katilimcilikpusulasi.com/article/index/study>

Ağustos ayı hariç olmak üzere, genellikle her ay toplanmaktadır¹². Büyük kentlere kıyasla küçük yerleşim alanlarında katılımın daha etkin olduğu (Nguyen vd., 2015) dikkate alındığında, GHM önem kazanmaktadır.

Araştırmadaki temel amaç, vatandaşların katılımına aracı olan GHM'nin; ortaya çıkışı, yapısı, işleyişi ve çıktılarını çözümleyerek, gerek bu oluşumun değerlendirilerek daha iyi bir duruma yükselmesine, gerekse de benzer girişimlerin hayata geçmesine katkı sağlamaktır. Yani araştırmada, ağırlıklı olarak ilgili Türkçe literatüre yansıdığı üzere katılım olgusunu genel düzeyde ele almaktan öte, katılıma aracı olarak konumlandırılan bir uygulama/yöntem detaylı incelenmektedir. Diğer taraftan kent konseyleri bağlamında gerçekleştirilen bir alan araştırmasında (Çukurçayır, Eroğlu, Aydın ve Çolakoğlu, 2011: 187), kent konseylerine kıyasla halk meclisi uygulamasının daha başarılı görülmesi ve bu bağlamda halk meclislerine dikkat çekilmesi, gerçekleştirilen bu çalışmanın önemini artırmaktadır.

Belirlenen amaç kapsamında çalışmada şu soruların cevaplarına odaklanılmaktadır: GHM'nin oluşturulmasında ve devamlılığında etkili olan önemli faktörler nelerdir?, GHM nasıl bir yapıya ve işleyişe sahiptir?, GHM'nin vatandaşlar ve belediye açısından nasıl bir niteliği (sorunların tespiti, politikaların geliştirilmesi ve denetim açısından) bulunmaktadır? GHM'nin belediye ve vatandaşlar açısından kazanımları ve sorun alanları nelerdir?, GHM'nin gelecekteki durumu ne olacaktır?. Yer verilen sorularla örnek uygulama çözümlenmeye çalışılmaktadır.

5. Araştırmanın Yöntemi

Kamusal politikalara katılım bağlamında ortaya çıkan literatürde, nitel (Lombard, 2013; Oulahen ve Doberstein, 2012; Kuokkanen, 2016), nicel (Mannarini ve Talo, 2013; Halvorsen, 2003; Roman, 2017; Twilight ve Carroll, 1983) veya her iki yöntemden yararlanan karma araştırmaların (Michels ve Graaf, 2010; Maleki, Godarzi ve Sarvestan, 2016; Martinez, 2011; vd.) yer aldığı görülmektedir. Bu çalışmada araştırma alanının etraflıca ortaya çıkarılması için, benzer araştırmalarda (Chowdhury ve Aktaruzzaman, 2016; Nam, 2013; Oulahen ve Doberstein, 2011) da kullanımı tercih edilen "örnek olay/durum" araştırma tasarımından yararlanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Belirlenen araştırma tasarımı kapsamında verilerin elde edilmesinde, nitel yöntemin farklı türlerinden (metin incelemesi, katılımcı gözlem ve mülakat) yararlanılmaktadır. Metin incelemesi, 2017 yılına ait (diğer yıllara ait toplantıların tutanakları bulunmamakta) meclis toplantılarının sınırlı düzeyde tutulan görüşme kayıtları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Katılımcı gözlem, Aralık 2017, Eylül 2018 ve Kasım

---

¹² Araştırmanın yürütüldüğü Aralık 2017'den itibaren yapılan takipte, büyük oranda genel seçimlerin de gerçekleşmesine bağlı olarak Haziran (2018), Temmuz (2018) ve Ağustos (2018) aylarında gerçekleştirilmemiştir.

Katılımcı Belediye Yönetimi: Görele (Giresun) Halk Meclisi Örneği

2018'de gerçekleştirilen meclis toplantılarına araştırmacı katılarak, meclisin işleyişi odağında yerine getirilmiştir. Mülakat ise, ilgili literatürden (Rowe ve Frewer, 2000; Blahna ve Yonts-Shepard, 1989; Poisner, 1996; Beirle ve Konisky, 2000; Stephens ve Berner, 2011; Edwards vd., 2008 Mannarini ve Talo, 2013) yararlanılarak hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular üzerinden "amaçlı örneklem" (Chowdhury ve Aktaruzzaman, 2016) yöntemine dayandırılarak; vatandaşlar (26), BB, belediye meclis üyeleri (3¹³) ve mahalle muhtarları (7) kapsamında gerçekleştirilmiştir¹⁴. Toplamda 36 kişiyle mülakat yapılmıştır. Görüşmeler 1 Haziran- 15 Kasım 2018 tarih aralığında yerine getirilmiş olup, her bir mülakat ortalama 25-45 dk. zaman aralığında, genellikle ses kaydı aracı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcı vatandaşların özelliklerine yönelik bilgilere Tablo 2'de yer verilmektedir.

Tablo 2: Mülakat Gerçekleştirilen Vatandaşlar

	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Meslek	İlçedeki Yaşam Süresi	İlçede İkamet Edilen Mahalle	GHM Toplantılarına Katılım Sayısı
V1	45-54	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Cillioğlu M.	26-30
V2	45-54	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Yeşiltepe M.	1-5
V3	36-45	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Kumyalı M.	1-5
V4	45-54	E	İlköğretim	Emekli	Doğma-Büy.	Yeşiltepe M.	16-20
V5	55 ve üzeri	E	Lisans	Serbest	Doğma-Büy.	Kumyalı M.	1-5
V6	45-54	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Sayfiye M.	21-25
V7	36-45	E	Lise	Serbest	16 -20	Kumyalı M.	1-5
V8	26-35	E	İlköğretim	Serbest	Doğma-Büy.	Bahçelievler M.	6-10
V9	55 ve üzeri	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Sayfiye M.	26-30
V10	36-45	E	Yüksekokul	Serbest	Doğma-Büy.	Kumyalı M.	1-5
V11	55 ve üzeri	E	Lisans	Emekli	21-25	Yeşiltepe M.	16-20
V12	36-45	E	Orta ögr.	Serbest	Doğma-Büy.	Bozcaali M.	21-25
V13	55 ve üzeri	E	Lisans	Emekli	Doğma-Büy.	Bozcaali M.	31-35
V14	45-54	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Kaba M.	6--10
V15	26-35	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Kumyalı M.	6--10
V16	55 ve üzeri	E	Lise	Emekli	21-25	Cillioğlu M.	21-25
V17	36-45	E	İlköğretim	Serbest	Doğma-Büy.	Ünlüce M.	1--5
V18	55 ve üzeri	E	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Yeşiltepe M.	1--5
V19	36-45	K	Orta ögr.	Serbest	Doğma-Büy.	Bozcaali M.	21-25
V20	36-45	E	İlköğretim	Serbest	Doğma-Büy.	Bozcaali M.	1--5
V21	55 ve üzeri	K	Lisans	Emekli	21-25	Yeşiltepe M.	16-20
V22	45-54	K	Lisans	Serbest	16-20	Kumyalı M.	26-30
V23	55 ve üzeri	E	Yüksekokul	Emekli	Doğma-Büy.	Bozcaali M.	6-10
V24	55 ve üzeri	E	İlköğretim	Serbest	Doğma-Büy.	Soğuksu M.	1-5
V25	36-45	K	Lise	Serbest	Doğma-Büy.	Bozcaali M.	26-30
V26	36-45	K	İlköğretim	Serbest	6-10	Bozcaali M.	26-30

13 Meclis Üyelerinden: MÜ 1, ortalama 5; MÜ 2, genellikle ve MÜ 3 ise ortalama 10 kez katılım gösterdiğini ifade etmişlerdir.

14 Metin içinde şu kısaltmalar kullanılmaktadır: Vatandaş (V), belediye başkanı (BB), belediye meclis üyeleri (MÜ) ve mahalle muhtarları (M).

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde “betimsel analiz” yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analizde şu aşamaların takip edilmesi öne çıkarılmaktadır; temaların belirlendiği bir çerçevenin oluşturulması, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 240). Yine ilgili literatür [Michels ve Graaf, (2010: 481), Poisner, (1996: 64) ve Rowe ve Frewer (2000)] dikkate alınarak analiz için başlangıç, süreç, çıktı ve gelecek bağlamında şu temalar belirlenmiştir: “oluşumu ve motivasyon kaynakları”, “yapısı ve işleyişi”, “kapsayıcılığı”, “seçilmişlerin konumu”, “gündem, müzakere ve politikalara etkisi”, “işlevi”, “şeffaflık ve meşruiyeti” ve “gelecekteki durumu”. Belirlenen bu temalar üzerinden elde edilen veriler analiz edilmekte, benzer araştırma bulguları da dikkate alarak yorumlanmaktadır.

6. Araştırmanın Bulguları

6.1. Mülakat Gerçekleştirilen Kişilerin Genel Özellikleri

Tablo 2 incelendiğinde, daha çok ticaretle uğraşan, bu anlamda kentli olan serbest meslek mensupları ile emeklilerin GHM’ye katılımlarının daha yoğun olduğu ön plana çıkmaktadır. GHM toplantılarına erkeklerin kadınlara göre daha fazla katılım gösterdiği, 2017 yılı toplantı tutanaklarından ve gerçekleştirilen GHM toplantılarında tespit edilmiştir. Katılım gösteren kadınlar arasından da, tüm çabalara rağmen araştırmanın amacına uygun olarak, ancak beş kadın katılımcıyla mülakat gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan Belediye meclis üyelerinin, kent sorunlarının gündeme geldiği halk meclisine katılmaları, kent genelinde ortaya çıkan sorunları öğrenmek adına önemli katkılar sağlayacağı ve bu nedenle yapılan toplantılara katılmalarının önemli olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda AK Parti’den bir ve CHP’den iki belediye meclis üyesiyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Muhtarlar, kent yönetiminin mahalle düzeyindeki önemli temsilcileridir. Onların toplantılara katılımı, mahalle sorunlarının çözüme kavuşmasına katkı sağladığı gibi, mahalle sorunlarının anlaşılmasına da katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda ilçede bulunan on dört mahalle muhtarının yedisine görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen muhtarların dördünün 5-6 kez, üçünün ise 30’un üzerinde meclis toplantılarına katılım gösterdiği bilgisi elde edilmiştir.

6.2. GHM’nin Oluşumu ve Motivasyon Kaynakları

GHM’nin temelinde şeffaf ve katılımcı belediyeçilik ilkelerinin yattığı anlaşılmaktadır. Belediye başkanlığı adaylık sürecinde “*daha iyi ilçeyi nasıl yönetebiliriz?*” sorusu bağlamında yapılan araştırmalarda, kent konseyi ve halk meclisi gibi toplantıların farklı belediyeler tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine “*dabil etme ve beraber yönetme*” yaklaşımını da bir hareket noktası belirleyerek, GHM uygulamasına başladığı ifade

edilmektedir (BB)¹⁵. BB'nin halk tarafından tercih edilmesiyle ilk meclis toplantısı, belediye anonsundan yapılan duyuru üzerine Haziran 2014'de gerçekleştirilmiştir. Devamında meclis toplantıları, bazı istisnalar ve Ağustos ayları hariç, her ayın son haftası, yine belediye anonsundan ve ilan panolarından yapılan duyuru üzerine gerçekleştirilmektedir. Bu noktada BB şu ifadelerde bulunmaktadır: *“Yönetim gücünü elinde bulunduranlar, bulunduğu kendi çevresinin dışına çıkmayarak nesnel biçimde kendini değerlendiremeyecek bazı zaaflara yenik düşebilir. Bir duvar oluşur, siz o duvarın arkasını göremeyebilirsiniz. Bu çerçevede ben halka bire bir dokunarak, o duvarı yıkmış oluyorum”*. Burada konu olan katılım uygulamasının kent konseyi yerine halk meclisi olarak dizayn edilmesinin temel gerekçesi BB tarafından şöyle ifade edilmektedir: *“Vatandaş arasına bir temsilci girmesini istemedim, vatandaş bizzât kendi talebini/derdini ifade etsin istedim. Burada doğrudan temsil önemli, dolaylı temsil değil. Vatandaş, birey olarak kendisinin doğrudan dikkate alınmasından memnun oluyor”*. Görüldüğü gibi BB'nin kişisel düzeyde gösterdiği çabaların GHM'nin oluşumunda birinci derecede belirleyici olduğu anlaşılmaktadır.

6.3. GHM'nin Yapısı ve İşleyişi

GHM'nin yapısını ve işleyişini düzenleyen, diğer benzer örneklerde (Mesudiye İlçe Kurultayı, Karşıyaka Kent Meclisi, Muğla Kent Meclisi vb.) olduğu gibi bir tüzük veya yönerge benzeri bir düzenlemeye gidilmemiştir. Aynı biçimde halk meclisinin, kent konseyi gibi yapı ve işleyişinin sabit olduğu kurumsal bir yapısı da bulunmamaktadır¹⁶. Meclis toplantılarının, Ağustos ayı hariç (tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle) her ayın son haftası şeklinde gerçekleşeceğine yönelik bir ilke kararı olmakla birlikte, BB'nin yoğunluğuna göre değişkenlik gösterebilmektedir. Belediye tarafından yapılan duyurularda herhangi bir gündem konusu belirtilmemekte, sadece toplantının gerçekleşeceği gün ve saat hakkında bilgi verilmektedir. Meclis toplantıları, BB'nin yönetiminde gerçekleştirilmektedir. Bu durumu BB: *“Görele ölçeğinde başka birinin meclisi yönetmesi çok etkili olmayacaktır. Çünkü vatandaş belediye başkanına bizzât dokunmak istiyor”* şeklinde açıklamaktadır.

---

¹⁵ Meclis oluşumu konusunda dikkat çeken bir husus da, yerel seçimlerdeki oyların dağılımıdır. Ak Parti adayı olan mevcut BB oyların % 33,5'ini, bağımsız aday, bir dönem önceki BB oyların % 30,5'ini, CHP adayı oyların % 26,9'unu ve diğer geri kalan oylar ise sırasıyla MHP, BTP, SP ve BBP arasında paylaşılmıştır. Seçimler sonucunda ortaya çıkan bu sonuçların, mevcut seçilen BB'nin konumunu güçlendirmek adına GHM'nin ortaya çıkışını da desteklediği kanaati oluşmaktadır.

¹⁶ Karşıyaka Kent Meclisi üzerinden yapılan bir değerlendirmede, bu tarz oluşumların dernekler, vakıflar gibi tüzel kişilik kazanmasında olumlu ve olumsuz yanlarının olabileceği belirtilmektedir. Bu noktada ayrı bir tüzel kişiliğin olmasının, parasal unsurların daha fazla öne çıkmasına, hiyerarşik/yönetimsel ilişkilerin gündeme gelmesine yol açabileceğinin altı çizilmektedir. Bu durumların ortaya çıkmasıyla da amacından sapacağı ifade edilmektedir (Erten, 2004: 80-81).

Aynı zamanda BB'ye, başkan yardımcısı ve bazı belediye personelleri de eşlik etmekte ve belediye personelinin katılımının zorunlu tutulduğu bildirilmektedir (BB). Toplantı esnasında öncelikle katılımcılardan söz almak isteyenlerin isimleri yazılarak sırasıyla söz hakkı verilmektedir. Daha sonra BB, yapılan son çalışmalar ve yapılması planlananlar hakkında katılımcıları bilgilendirmektedir.

Söz alan vatandaşlar, gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmekte olan faaliyetlerle ilgili bir konu gündeme getirdiğinde, toplantıda hazır bulunan belediye yönetimi ve personeli tarafından bilgilendirilmektedir. Eğer gündeme getirilen konu belediyenin yetkisi dahilinde bir sorun ise genellikle, gerekli çalışmaların yapılacağına dair geri bildirimde bulunduğu ve bir sonraki toplantıda ilgili konu hakkında yapılan çalışmalarla ilgili bilgi verildiği ifade edilmektedir. Gündeme getirilen sorun belediyenin yetkisi dahilinde değilse, ilgili kurumla görüşmenin yapılacağına dair geri bildirimde bulunmaktadır. GHM'de gündeme getirilen sorunlara yönelik bir çalışma yürütülecekse, belediyenin ilgili komisyonlarından¹⁷ ve "proje ekibi" olarak nitelendirilen organizasyondan yararlandığı belirtilmektedir (BB). İfade edilen çalışma gruplarının dışında sadece bir kez, katı atık bedellerine gelen itirazlar üzerine ayrıca bir komisyonun kurulduğu bilinmektedir (V13).

6.4. GHM'nin Kapsayıcılığı (Vatandaşların Dahil Olma Durumu)

GHM, herkesin katılımına açık bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Toplantılara genellikle ortalama 60-70 kişinin katıldığı, bu kişilerden de ortalama 25-30'unun sürekli katılımcı olduğu (V1, BB), kış aylarında sayının az olduğu, yaz aylarında ise özellikle gurbetçilerin gelmesiyle sayının artış gösterdiği ve genellikle Mart ayında gerçekleştirilen yıl sonu toplantılarında da daha fazla katılım olduğunun altı çizilmektedir (V11). Diğer taraftan toplumun farklı kesimlerini etkileyecek konuların gündeme geldiği toplantılara katılımın da oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir. Örneğin, yapılmak istenen kentsel dönüşümün gündeme getirildiği toplantıya ortalama 300 vatandaşın katılım gösterdiği bilinmektedir. Katılımcı bir vatandaş (V1), ara-sıra katılanların daha çok kendisiyle ilişkili sorunları gündeme getirdiğinin, gerçekleştirilen toplantılara ağırlıklı olarak katılanların ise daha çok genel kamusal meseleleri dile getirdiğini belirtmektedir. Ayrıca mevcut BB'nin seçildiği partiye mensubiyeti olanların veya oy vermiş olanların da, destek olmak amacıyla meclis toplantılarına katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır (V19, V25 ve V26).

Gerçekleştirilen görüşmelerde, toplantılarda üç tip katılımcı profilinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. *Birinci* profil (V12, V9, V13, V1, V11, V16),

---

¹⁷ 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 24. Maddesi ihtisas komisyonlarıyla ilgili düzenlemeyi kapsamaktadır. Bu düzenlemeden hareketle çeşitli komisyonların oluşumu mümkün olabilmektedir.

hemen hemen her toplantıya katılan ve hemen hemen her toplantıda söz alan vatandaşlardır. Bu profildeki vatandaşlar genel kamusal meseleleri daha çok gündeme getirmekte, ifade ettikleri sorunların giderilmesi için aktif mücadele ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu profildeki katılımcılar, daha çok muhalif veya sosyal demokrat özellikleriyle öne çıkmaktadır. *İkinci* profil (V4, V6, V18, V22, MÜ3), hemen hemen her toplantıya katılan, fakat nadir söz alan veya hiç söz almayan vatandaşlardır. Bu profildeki vatandaşların, yapılan işleri takip ettikleri, Görele'nin meselelerini öğrendikleri, mevcut yönetime destek olmak veya icraatlarını takip etmek amacıyla toplantılara katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda toplantılara 3-4 kez katılım gösteren bir vatandaş şöyle ifade etmektedir: *“Başkanı yalnız bırakmamamız lazım, gitmek gerekiyor, rahatsızlığım deneniyle fazla katılım gösteremedim”*. Yine 4-5 kez katılım gösteren, Ak Parti üyesi olduğunu belirten diğer bir vatandaş (V15): *“söz almadım, herhangi bir sorun olduğunda ilgililere bire bir söylüyorum”* şeklinde ifade etmektedir. *Üçüncü* profil ise (V8, V5, V2, V7, V10, V20, V14, V3) toplantılara ara sıra, kişisel veya bulunduğu yakın çevrenin sorunları olduğunda katılan ve söz alan veya izleyici konumundaki vatandaşlardır.

İlçe nüfusu dikkate alınarak değerlendirildiğinde, ilk yıllarda daha yüksek olmakla birlikte, yoğun bir katılımın olmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede katılımcı bir vatandaş (V1); dışarıda belediyenin yaptığı faaliyetlerin eleştirildiği, fakat o eleştiren kişilerin meclise gelerek adı geçen durumları ifade etmediğinin altını çizmektedir. Benzer biçimde BB de: *“bireysel olarak konuştuğumuzda çok özgün fikirleri olan kişiler var, fakat onları bir kez halk meclisinde görmedim. Ben sana söyleyeyim yeterli diyorlar”*. Bu katılmama durumun ortaya çıkmasında vatandaşın; kendini ifade etme açısından yetersiz görmesi/heyecanlanması, sadece kendi işiyle ilgili olanlara katılması ve sorun giderildiğinde ilgi göstermemesi, kendi işinin dışında kamusal meselelerle ilgilenecek zamanının olmaması, mevcut temsili demokrasinin kurumlarına teslimiyet, muhalif veya eleştirel algının oluşmasını istememesi gibi (V11, V12, M4, V21) unsurlarının etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan toplantılara katılım gösterenlerin cinsiyet dağılımı açısından ele alındığında, erkeklerin kadınlara göre daha ağırlıkta olduğu ifade edilmekte (V1, V22, V23), toplantı tutanaklarından tespit edilmekte ve gerçekleştirilen toplantılarda gözlemlenmektedir. Fakat erkeklere kıyasla kadınların daha fazla söz aldığı, kadınların daha çok çözüm öneriyle sorunları gündeme getirdikleri de vurgulanmaktadır (V 21). Bazı örneklerde olduğu gibi (kent konseylerinin meclisleri, Karşıyaka Kent Meclisi uygulamaları gibi) yukarıda adı geçen tarafların (kadınlar, gençler, çocuklar, engelliler, vb.) daha yoğun katılımı için bir çabanın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bir vatandaş (V21): *“Kadınların katılımını teşvik etmek için ayrıca bir çabanın gösterilmesine gerek yok, zaten kadınlar katılım gösteriyorlar. Zaten burada katılan kişiden ziyade, derdi olanın katılması önemlidir”* şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde BB de:

“Tamamen doğal olarak kadınların katılımı gerçekleşiyor, ayrıca bir çaba göstermedik” şeklinde ifade etmektedir.

Diğer taraftan ilk yıllara kıyasla gençlerin katılımının azalış gösterdiği (V16 ve BB) ve çocukların toplantılarda sınırlı düzeyde (Kasım 2018’de gerçekleşen toplantıda 10-12 yaş aralığında, ailesiyle katılım gösteren iki çocuğun varlığı tespit edilmiştir) karşılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Fakat çocukların yönetime katılımını sağlamak için belediye kapsamında bir “çocuk meclisi” oluşturulduğu ifade edilmektedir. Çocuk meclisi, her okuldan 9-16 yaş aralığında temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu çocuk meclisinin ortaya çıkarılmasındaki amacın, vatandaşlık bilincinin geliştirilmesi ve Görele’nin geleceğine yönelik sorumluluk sahibi kişilerin yetiştirilmesi olduğu belirtilmektedir (BB).

Mahalle bazlı ele alındığında ise, ilçenin merkezi konumunda yer alan ve bu bağlamda nüfusun önemli dilimini barındıran mahallerden (Soğuksu, Hendekbaşı, Sayfiye, Bozcaali, Yeşiltepe gibi) katılımın daha fazla olduğu, karşılaşılan sorunlara göre katılımın değişkenlik gösterdiği (V11), bazı dış mahallerden katılımcı sayısı az olmakla birlikte genelde her mahallenin temsil edildiği ifade edilmektedir (V9). BB de: “Görele’nin homojen bir yapısı var, genellikle her mahalleden katılım oluyor” ifadesinde bulunmaktadır. Diğer taraftan katılımı etkileyen toplantı yerine odaklanıldığında, mekanın farklı tarafların kullanımını sağlayan özellikleri barındırmadığı tespit edilmektedir. Bu noktada BB: “ilçemizde Karadeniz Omurilik Felçlileri Derneği bulunmakta, onlarla iletişim halindeyiz, fakat mekansal sınırlılıklar nedeniyle toplantılara katılım gösteremiyorlar” ifadesinde bulunmaktadır. Bu ifade üzerine Dernek temsilcisi ile yapılan görüşmede, mekanın tekerlekli sandalyeyle yaşamını sürdürenlerin katılımına da uygun hale getirilmesi yönünde taleplerini ilettiklerini, fakat herhangi bir düzenlemeye gidilmediği belirtilmiştir.

Yapılan görüşmelerde, siyasi kimliklerin geri planda tutularak “Görelelilik” çatısı altında toplantıların yönetildiği ifade edilmektedir (V21). Bu noktada CHP’den bir belediye meclis üyesi şu sözleri dile getirmektedir (MÜ1): “Belediye başkanı kapsayıcı bir tutumla yaklaşıyor, vatandaş belediyeye gelip de anlatamayacağı derdini, mecliste açık açık söylüyor ve sonuçta belediye yönetimi mecbur kalıyor yapmaya. Fakat halk meclisine, genelde kendi mensupları katılıyor, genelde bizim partililer katılmıyor. Belki de sorunlarının yerine getirilmeyeceği şüphesi taşıyorlar. Kesinlikle böyle bir durum söz konusu değildir”.

Meclis toplantılarına katılımın, ilk iki yılda daha fazla olduğu ifade edilmektedir (V6, V11, V9, V12, MÜ2). Zaman içinde meclise olan katılım yoğunluğunun azalmasında bazı faktörlerin etkili olduğu tespit edilmektedir. Birincisi, gündeme getirilen sorunların giderilmesiyle katılma gerekliliğinin kalmamasıdır. Bu bağlamda bir meclis üyesi (MÜ2): “Son yıllara doğru katılım düşmeye başladı. Çünkü vatandaşların sorunu kalmadığı için katılım düşüyor” şeklinde ifade etmektedir. İkincisi, gündeme getirilen sorunları giderme çabası

gösterilmemesidir. Bu noktada ilk üç yıl katılım sağladığını belirten bir vatandaş (V9): “*Ana noktalarda çözüm üretilmedikçe benim için bir önemi kalmadı. Üniversiteye yönelik herhangi bir düzenleme, bir gelişme olmayınca, ben geri çekildim. Belediyenin siyasi bir gücü var, çaba gösterebilirdi*” ifadelerinde bulunmaktadır. Diğer bir vatandaş da (V6): “*Gündeme getirilen konularda olumlu karşılık alınmama başlandıça katılım azaldı, ağırlıklı olarak belirli kişilerin katıldığı bir platforma dönüştü. Bu nedenle katılmaktan vazgeçtim. Eğer gündeme gelen sorunların giderilmesine yönelik daha yoğun bir özen gösterilmiş olsaydı, katılım aynı şekilde devam ederdi*” şeklinde belirtmektedir. Benzer biçimde bir mahalle muhtarı da (M2), gündeme getirdiği konuların dikkate alınmaması üzerine katılmadığını ifade etmektedir. Üçüncüsü, zamansal, mekansal, ideolojik ve psikolojik bir takım sınırlılıkların gündeme gelmesidir. Bir katılımcı vatandaş meclis toplantılarının gerçekleştirme saatinin, kimi zaman bazı katılımcıların katılımını engellediğini ifade etmektedir. Diğer taraftan bir diğer vatandaş ise (V16), gelmeyenlerin “politik algıdan” dolayı gelmediklerini belirtmektedir. Ortalama 1 ile 5 aralığında katıldığını belirten vatandaşlar (V20 ve V24): “*Zamanı değişse daha fazla katılırım*” ifadesinde bulunmaktadır. Bir vatandaş (V9) ise: “*keşke kapalı yerde değil de daha açık bir yerde toplantılar gerçekleştirilmiş olsa, meydana yapsa*” şeklinde ifade etmektedir. Diğer taraftan gündeme getirilen konular üzerine ideolojik reflekslerin gösterildiği de öne sürülmektedir. Bu noktada katılımcı bir vatandaş (V11): “*Eğer siz onlara (yönetime) muhalefet edersene bir cümle kurarsanız, özellikle belirli bir grupları var, arkaya dönerek psikolojik baskı yapıyorlar. Kendi partililerinin söyledikleri kâğıda yazılıyor, fakat bizim söylediklerimiz ciddiye alınmıyor*” “*başkan bey, ortaya çıkan engellemelere müdahale etmiyor. Müdahale ederek gerekli ortamın sağlanması gerekir*” ifadelerinde bulunmaktadır. Fakat diğer taraftan da kendisini sosyal demokrat olarak nitelendiren bir vatandaş (V9): “*Başkanımız tarafsızlık ilkesine uyum gösteriyor. Aşırı derecede bir siyasi duruş, mesaj duymadım, hissetmedim*” ifadesinde bulunmaktadır. Benzer şekilde diğer bir vatandaş da (V2): “*Siyasi konular öne çıkmıyor, özellikle buna dikkat ediliyor*” ifadesinde bulunmaktadır.

Psikolojik engel açısından bir katılımcı (V12): “*Bir meclis toplantısı öncesinde, vatandaşlar tarafından bana iletilen konuları da dikkate alarak yirmi adet soru hazırladım. Hazırladığım soruları gerçekleşen toplantıda ifade ettim. Sonrasında bana haber geldi, çok soru soruyorum diye*” ifade etmektedir. Benzer şekilde, ortalama beş toplantıya katılım gösteren bir mahalle muhtarı da (M2): “*Rabatlıkla ifade etme fırsatı veriliyor, fakat söze vatandaşlar müdahil oluyor. Özellikle eleştirel bir şey söyleniyorsa. Bu nedenle katılımların gerçekçi olmadığını düşünüyorum*” ifadesinde bulunmaktadır. Başka bir vatandaş da (V14), toplantıya katılarak söz alan vatandaşlara yönelik kimi zaman belediye personelinin müdahalede bulunduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde bir vatandaş da (V3): “*Meclis toplantılarında eleştiriye tahammül yok*” ifadesinde bulunmaktadır. Diğer taraftan bir vatandaş ise (V16): “*Muhalefetin sorunları gündeme getirmesi önemli, daha etkili olmaktadır*” ifadesinde bulunmaktadır.

Dördüncüsü, halk meclisinin teknik olarak ne olduğunun ve nasıl bir işleve sahip olduğunun yaygın şekilde bilinmiyor olmasıdır. Bu noktada bir meclis üyesi (MÜ 1), insanların halk meclisini çok fazla bilmediklerini; bir vatandaş (V24) da, halk meclisinin vatandaş nezdinde farkındalığının düşük olduğunu vurgulamaktadır. *Beşinci* olarak ise, katılımın düşüklüğü, vatandaşların belediyeye sesini duyurabilecekleri; açık kapı, mahalle toplantıları, beyaz masa gibi uygulamaların etkin çalışıyor olmasına dayandırılmaktadır (V22).

6.5. Seçilmiş Temsilcilerin GHM'deki Konumu

Temsili demokrasi kurumları aracılığıyla seçilmiş kişilerin (mahalle muhtarı ve belediye meclis üyesi) de toplantılara katılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda görüşme gerçekleştirilen yedi mahalle muhtarının üçü, hemen hemen her meclis toplantısına katılırken, dördü ise ortalama 5-6 toplantıya katıldıklarını ifade etmişlerdir. Yine BB'nin ifade ettiği üzere, genellikle belediye meclis üyelerinin katılımı yarı yarıya gerçekleşmektedir. Seçilmişler açısından önemli bir husus, *halk meclisinin buldukları konulara nasıl etkisi olmaktadır?* sorusudur. Bu bağlamda bir mahalle muhtarı (M2): “*Maballede sonuca ulaşamadığım konularda, mahalleliye hep birlikte halk meclisine gidelim diye teklif ediyorum. Bire bir görüşmelerde ihmal edilebiliyoruz. Ama kalabalık gidildiğinde dikkate alınıyoruz. Herkes gündeme getirsin diyoruz. Birçok şeyi bu yöntemle yapıyoruz. Bireysel düzeyde çoğu zaman ben sonuca ulaşamıyorum*” ifadelerinde bulunmaktadır. Benzer şekilde diğer bir mahalle muhtarı da (M6): “*Muhtarla birlikte mahalle halkının mecliste yer alması, mahalle açısından daha etkili olmaktadır. Örneğin, içme suyunun yer altına alınma işleminde ihtiyaç duyulan bir parçanın gelmesini bir yıl bekledik. Bu durumu mecliste gündeme getirdim. Parçanın tedarik edilmesi hızlanmış oldu. Yani muhtarın ifadelerini halk meclisi güçlendirmiş olmaktadır*” şeklinde belirtmektedir. Bu durum klasik temsili kurumların yetersiz kaldığını göstermektedir. Diğer muhtarlar tarafından da aşağıda yer verilen düşünceler ifade edilmektedir:

“Meclisle birlikte sorunlar daha hızlı gündeme getirilmekte ve bu açıdan katkı sağlamakta, ama teke tek görüşmeler daha etkili oluyor, meclise katılımıma gerek kalmıyor” (M1)

“Muhtarlar fazla söz aldığı anda, vatandaşlar, muhtarlar niye geliyor diye dile getirmekte” (M4).

“Belediye başkanımızla sık sık görüşmelerimiz oluyor. Bazı taleplerimizin askıda kalmaması adına, ilgili konuları mecliste de ifade ediyorum, vatandaşların gözü önünde de teyit almış oluyorum. Bire bir konuşulduğunda yaparız, hallederiz şeklinde oluyorsa (kimi zaman), halk meclisi bu durumun ortaya çıkmamasına katkı sağlıyor. Ayrıca benim görmediğim bir sorunu bir mahallelinin görmesi beni onurlandırır, mahallenin sorunları giderilmiş olur” (M3)

“Halk meclisi bizim işimize katkı sağlamakla birlikte, mahallenin genel sorunlarını biz dahi iyi görebiliyoruz, vatandaşlar dahi çok kendileriyle ilgili sorunları gündeme getirmekte” (M4).

Bir yandan da muhtarların GHM’ye katılım göstermeleri, mahalle sorunlarıyla yakından ilgilendiğinin vatandaşlara karşı bir göstergesi olabilmektedir.

Diğer taraftan bir mahalle muhtarı (M3): *“Aynı mahalleden vatandaşlar, ben olduğum halde, mahallenin sorunlarından bahsediyorlar. Zaman zaman bu durumdan rahatsız oluyorum. Konuştukları konular başkanla istişare ettiğim şeyler. Muhalefet yapmak için bu tarz durumlar ortaya çıkıyor. Bu gibi durumlarda rahatsız oluyorum. Bu mahallenin muhtarı yok mu, sayın başkan şunu demiyor: sizin ifade ettiğiniz sorunları muhtarımız zaten öncesinde söyledi, sorunlarla ilgileniliyor. Bu söylenmiyor, biz onore edilmiyoruz. Bunlar söylenmediğinde diğer vatandaşlar muhtarın konuyla ilgilenmediğini zannediyor, böyle bir algı oluşuyor”* şeklinde ifade etmektedir. Benzer bir durumla ilgili bir vatandaş da (V14): *“Muhtar ve vatandaş arasında kimi zaman çatışmalar ortaya çıkmaktadır. Bir mahalle sakini, mahallesiyile ilgili bir sorunu dile getiriyor, bu durumdan mahalle muhtarı rahatsızlık duyabiliyor”* ifadesinde bulunmaktadır. Ayrıca bu gibi durumların ortaya çıkmaması için mahalle muhtarları ile ayrıca toplantıların yapılması gerekliliği de öneri olarak gündeme getirilmektedir.

GHM açısından seçilmiş temsilci olarak bir diğer tarafı ise meclis üyeleri oluşturmaktadır. Ortalama 5-6 kez meclis toplantılarına katılım gösteren CHP’den bir belediye meclis üyesi (MÜ1): *“Meclis, vatandaşların sorunlarını ve taleplerini dile getirebileceği rahat bir ortam sunuyor. Böyle bir durum, bizim bulunduğumuz konuma katkı sağlıyor. Güzel bir uygulama”* ifadesinde bulunmaktadır. Yine benzer şekilde ortalama 10 kez katılım gösteren CHP’den diğer bir meclis üyesi de (MÜ3): *“meclis toplantıları bilinmeyenlerin bilinmesini sağlıyor, bulunduğumuz konumu güçlendirir, zarar vermez”* şeklinde ifade etmektedir. Ak Parti’den bir meclis üyesi (MÜ2) de: *“Vatandaşlarla dahi fazla iç içe oluyoruz. Genel düzeyde ilçe sorunlarını görebilirsiniz ama mahalle düzeyinde sorunları görmek zor olmaktadır. Meclis, vatandaşların katılımıyla, farklı mahallerin sorunlarını görmemizi sağlıyor. Ortaya çıkan bu durum bizim bulunduğumuz konuma katkı sağlamaktadır”* ifade etmektedir.

Ayrıca GHM toplantılarına meslek odalarının yöneticilerinin de katıldığı ve kendi meslek alanlarıyla ilgili konular gündeme geldiğinde katkı sağladıkları gözlemlenmektedir (Eylül, 2018 toplantısı).

6.6. GHM'de Gündem, Müzakere ve Politikalara Etki

Meclis toplantılarının gündemi, nadiren öncesinde belirlenmektedir. Gündemi, büyük oranda vatandaşlar belirlemektedir¹⁸. Toplantılarda bazı sınırlılıklar öne sürülmekle birlikte, katılımcıların büyük çoğunluğu herhangi bir sınırlama getirilmeden rahatlıkla kendilerini ifade ettiklerini, bu anlamda dostane, samimi bir ortam oluşturulduğunu belirtmişlerdir. Bu noktada bir vatandaş tarafından (V9): “*Oraya (meclise) katılmamdaki en önemli gerekçe, rahatça konuşulabilen bir ortamın yaratılmasıdır*” şeklinde ifade edilmektedir.

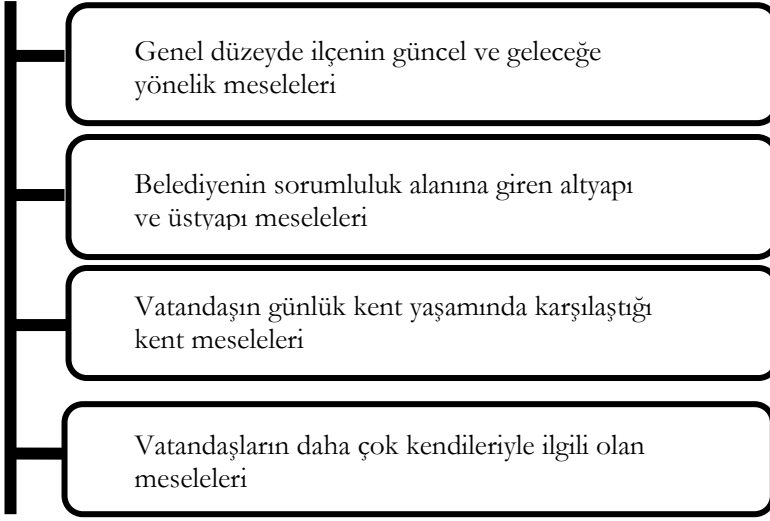
Gerçekleştirilen meclis toplantılarında özel meseleler gündeme taşınmakla birlikte, daha çok genel kamuyu ve belediyeyi ilgilendiren konuların öne çıktığı anlaşılmaktadır (bkz. Tablo 3). Toplantılarda, genellikle belediyenin sorumluluk alanına giren konularla merkezi yönetimi ilgilendiren konuların yarı yarıya olduğu, kimi zamanda merkezi yönetimin sorumluluk alanındaki konuların daha fazla ağırlık kazandığını belirtmektedir (V21 ve BB). Bu durum üzerine ilçede bulunan diğer kurum yöneticilerini de toplantılara davet etme talebi gündeme gelmiştir. İlgili kurum yöneticileri (ilçe kaymakamı, ilçe emniyet müdürü, ilçe nüfus müdürü, ilçe milli eğitim müdürü, vb.) davet edilmiş, ancak bu şekilde bir toplantıya katılım göstermişlerdir. BB: “*Diğer kurum yöneticileri davet edilmediğinde gelmiyorlar. Yine ihtiyaç olduğunda davet edebiliriz. Halk meclisi belediyenin bir platformu olarak görülüyor, bu aşamada öylede olması gerekir. Çünkü doğrudan besap veren kişi benim burada. Her zaman fatura belediye başkanının şabsına kesilir. Siyasi sorumlu kişi ben olduğuma göre, bu işi de benim yapmam gayet doğaldır*” ifadesinde bulunmaktadır. İlçedeki diğer yöneticilerin bulunduğu bu toplantıya katılan bir vatandaş (V21), toplantının verimli geçmediğini, çok fazla kişinin söz almadığını, vatandaşın BB ile gerçekleştirdiği iletişimi, kurum müdürleriyle gerçekleştiremediğinin altını çizmektedir. Burada şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır, vatandaş BB’yi, merkezi idarenin sorumluluğunda olan sorunları da çözüme aracı olabilecek biri olarak görmektedir. Bu durumun

---

¹⁸ Bu kapsamda kamusal açıdan şu konuların/sorunların ön plana çıktığı, 2017 yılına ait toplantı tutanaklarından ve yapılan mülakatlardan elde edilmektedir: Vatandaşları rahatsız etme boyutuna ulaşan sokak köpekleri, küçük çocuklar için tehlike arz eden korkuluk demirleri, zincir marketlerin, yerel ekonomiye zarar vermesi, baz istasyonunun, ilçenin içme suyunu verdiği zarar, genel olarak ilçede imar düzenlemelerinden kaynaklı düzensizlikler, dolmuş duraklarının düzenlenmesi ve şehir içinde yarattığı yoğunluk, perakendeci ve toptancıların kaldırım işgalleri, katı atık bedeli, çevre kirliliği (şehir içinde odun kesimi, fındık kabukları, Kentsel dönüşümü gerçekleştirme isteği, şehir içi ulaşım, alt geçitlerin temizlenmesi ve ışıklandırılması, hırsızlara yönelik güvenlik önlemleri, halk pazarı, engelli rampaları, yol tümsekleri, karayolu ortasında büyüyen otlarla hayvanların beslenmesi, binaların görüntüsü, baca temizliği, yaya ulaşımı için merdiven, alt geçit ışıklandırma, ilçede bulunan üniversite birimindeki öğrenci durumu, alt yapı düzenlemeleri, yayaların köprü üzerinden geçişte rüzgardan rahatsızlığı, mesire alanının iyileştirilmesi ve yeni mesire alanlarının oluşturulması, modern köy ürünleri pazarının yapılması, konuşmayan akrabaların barıştırılması, derenin ılaçlanması, elektrik kesintileri, çocuk parkı gibi.

uygulamada da bir karşılığı bulunmaktadır. Örneğin okul giriş-çıkışlarında yaşanan yoğunluğun okulun giriş kapısıyla bağlantılı olduğunun gündeme getirilmesi üzerine, BB ilgili konuyu İlçe Milli Eğitim Müdürü'yle görüşeceğini ifade etmiştir. Diğer taraftan eğer toplantıda gündeme getirilen özel bir meseleyse, sonrasında bire bir görüşme yapılma çabası gösterildiği de anlaşılmaktadır (Eylül 2018 GHM toplantısı).

Tablo 3: GHM Gündeminde Öne Çıkan Başlıklar

Halk meclisi gibi toplantıların önemli fonksiyonlarından biri de, “bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma, oylasma” (Türkçe Sözlük, 2005: 1445) şeklinde tanımlanan müzakere. Müzakere bağlamında birkaç örneğe yer vermek, konuya açıklık kazandıracaktır. Bu kapsamda mevcut halk pazarı yerinin şehir içinden başka bir yere taşınmasıyla sorunlar (dış mahallelerden ve köylerden gelip alış-veriş yapanlar için uygun olmaması) gündeme taşınmış (V1), çeşitli öneriler getirilmiş ve uygulanmıştır (pazarın kurulduğu gün dolmuşların pazar yerine kadar yolcu taşıyabilmesi). Fakat uygulamalarla beklenen çözüm sağlanmamıştır. Bunun üzerine BB, daha uygun yer bulmakta zorlandıklarını, varsa çözüm önerilerini almak istediklerini ifade etmiştir (V1). Daha iyi bir yerin belirlenmesi hususunun, toplantıların gündemine konu olmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu noktada BB: “*Yeni bir yere taşınmasına yönelik karar verilmesi gerekiyordu. En uygun yer olarak şu anki yere karar verdik. Fakat hem vatandaşlardan hem de esnaflardan birtakım şikayetler geldi. Coğrafi sınırlılıklar nedeniyle de daha uygun bir yer bulamadık. Daha iyi bir yer bulma çabası devam etmektedir*” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde bir mahalle durak yerinin vatandaşlardan gelen şikayetler üzerine değiştirilmesiyle bir takım itirazlar dile getirilmiş, yapılan görüşmelerde eski

durumuna yönelik taleplerin daha fazla ağırlık kazanması nedeniyle kararda değişikliğe gidilmiş ve durak eski yerine getirilmiştir. Kasım 2018'de gerçekleşen toplantıda da bir vatandaş tarafından soğuk ve yağışlı havalarda dolmuş bekleyen vatandaşlar için gündeme getirdiği öneri, toplantıya katılanlar tarafından konuşulmuş, öneri doğrultusunda yapılacak bir çalışmanın güvenlik açısından sorunları doğurabileceği kanaati oluşmuştur. Kimi zamanda GHM'nin haricinde müzakere mekanizmasının işletilmeye çalışıldığı da anlaşılmaktadır. Örneğin, haksız rekabete yönelik bir sorun gündeme getirildiğinde, BB ceza kesmenin sorunu çözmediğini, esnafların bir araya gelerek sorunu konuşması ve üzerinde varılan uzlaşma kapsamında herkesin sorumluluklarını yerine getirmesinin daha kalıcı bir yöntem olduğunu belirtmiştir (Eylül 2018 toplantısı).

Gündeme getirilen konular incelendiğinde, daha çok günlük yaşama yönelik sorunların olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekleştirilen görüşmelerde gündeme getirilen konuların büyük oranda dikkate alındığı, ivedilikle yapma çabası gösterildiği, özellikle belediyeye çok fazla maddi yük getirmeyecek düzenlemelerin daha hızlı gerçekleştiği, maddi yük getirecek meselelerin de uzun vadede çözüm sağlanmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır (V13, V9, V21). Bu konuda tüm katılımcılar arasında bir uzlaşmanın olduğu tespit edilmektedir. Diğer taraftan da mecliste gündeme getirilen sorunların/taleplerin/önerilerin/şikayetlerin ilçede geliştirilen kamusal politikaları etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda öncelikle sokak köpekleri meselesi öne çıkmaktadır. Öncesinde daha çok geleneksel yöntemlerle çözüm üretilmeye çalışılırken, meclis toplantılarında hemen hemen tüm mahallelerin ortak bir sorunu olarak gündeme getirilmesi, yine bir vatandaşın öneri olarak öne sürmesiyle barınak yapma düşüncesi ortaya çıkmıştır (V21). Katılımcı bir vatandaş, ilk gündeme geldiğinde bazı endişelerle belediye yönetimi çok fazla taraf olmasa da, sonraki toplantılarda sorunun tekrar tekrar ifade edilmesiyle barınak oluşturma faaliyetine başlandığı vurgulanmaktadır (V1). Aynı katılımcı, halk meclisinin olmaması durumunda, hayvan barınağının yapılmayacağını, BB ise barınağın ortaya çıkmasında meclisin rolünün çok yüksek olduğunu ifade etmektedir. Hatta vatandaşlar hayvanların yiyecekleri için yardım yapabileceklerini de dile getirmişlerdir. Bu noktada benzer özelliklere sahip ilçelerle kıyaslandığında, fiziksel olarak önemli bir barınak alanının yapımı gerçekleştirilmiştir¹⁹.

Yine yayaların yararlandığı bir köprüye, vatandaşlardan gelen talep üzerine rüzgara ve yağmura karşı koruma paneli gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan belediyenin aldığı kararlara itiraz edilerek de politikaların etkilendiği anlaşılmaktadır. Bu noktada tek yön kullanım kararı verilen bir yol, gelen itirazlar üzerine tekrardan çift yön olarak düzenlenmiştir. Çocuklar için

---

¹⁹ Kasım 2018'de gerçekleşen toplantıda BB, barınağın maddi açıdan yük getirmemesi için yardımlara ihtiyaç duyulduğu, bunun içinde bir banka hesabının açıldığını ifade etmiştir.

tehlike oluşturan korkuluklar, GHM'de gündeme taşınması üzerine yeniden düzenlenmiştir. Ulusal çapta faaliyet gösteren zincir perakende mağazalarının yerel ekonomiye zarar verdiğinin gündeme getirilmesi üzerine, yeni şubelerin açılmasına belediye tarafından ruhsat verilmeme kararı alınmıştır. Yine GHM'nin gündemine taşınmasıyla, şehir içi araç yoğunluğunun azaltılması amacıyla dolmuşların beklemesi için yeni bir park alanı yapılmış, mevcut mesire alanları iyileştirilmiş ve yeni mesire ve dinlenme alanları oluşturulmuştur. Benzer şekilde köy ürünlerinin satış yerinin iyileştirilmesi amacıyla yeni bir pazar alanı çalışmalarının yürütüldüğü aktarılmaktadır.

Meclisin en önemli gündem maddelerinden birini de, belediye tarafından gerçekleştirmek istenen kentsel dönüşüm oluşturmuştur. Kentsel dönüşüm projesi, bir önceki belediye yönetimi tarafından gündeme getirilmiş, yeni yönetim tarafından gerçekleştirilmek istenmiştir. Kentsel dönüşümün öncelikle gündemi oluşturduğu meclis toplantısı, en fazla katılımın gerçekleştiği (yaklaşık 300 kişi) toplantılardan biri olarak belirtilmektedir. Bir vatandaş (V9): *“Böyle bir konumuz var ne düşünüyorsunuz?”* diye kentsel dönüşüm konusunun mecliste gündeme getirildiğini ifade etmektedir. İlgili toplantıda belediye yönetimi, öncelikle kentsel dönüşüm projesiyle ne yapılmak istendiğini anlatmıştır. Gerçekleştirilen sunum sonrasında vatandaşlardan çeşitli eleştiri ve itirazlar gelmiştir. Ayrıca hukuki yollardan da itirazların yapıldığı bilinmektedir. Tüm bu geri bildirimlerin de önemli etkisiyle yapılmak istenen alanda kentsel dönüşüm projesinden vazgeçilmiştir (MÜ2). BB: *“Yapılmak istenen dönüşüm projesini tam olarak, tüm boyutlarıyla vatandaşa anlatamadık. Tepkiler geldi. Öncelikle ne ve niçin yapılmak istendiği vatandaşa anlatılmıydu, sonrasında tartışmaya açılmıydu. Bu konuda vatandaşlar baklıydı”* ifadesinde bulunmaktadır. Hatta Kasım 2018'de gerçekleşen toplantıda kentsel dönüşüm konusunun tekrar gündeme getirilmesi üzerine BB: *“Böyle bir konu gündemimizde kesinlikle yok, bir kere yapmaya kalktık, sonuçlarını gördük, ben yapmayacağım, mevcut durumu güzelleştirelim yeterli?”* şeklinde ifade etmiştir.

Gündeme gelen başka konulardan biri de mesire alanlarının iyileştirilmesi ve artırılmasına yöneliktir. Bu bağlamda öncesinde mevcut olan bir mesire alanı iyileştirilmiş ve bunun dışında iki alan daha dinlenme ve mesire alanı olarak düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen bir toplantıda söz alan bir vatandaş: *“Vatandaşlar piknik yapmak için artık fazla dışarıya gitmiyor, pikniğini Görele'de yapıyor. Maddi açıdan da esnafa önemli katkıları oluyor”* ifadesinde bulunmuştur. Bu faaliyetlerin gerçekleşmesinde GHM'nin rolünün yüksek olduğu vurgulanmaktadır (V13).

Fakat kimi zaman sorunların mecliste gündeme getirilmesi bir etki yaratmakla birlikte, beklentileri karşılayacak şekilde sorunların giderilmemesi, göstermelik giderilmesi veya gerekli takip yapılmadığı için tam anlamıyla sonuç alınmaması gibi durumların da ortaya çıktığı görülmektedir. Bir

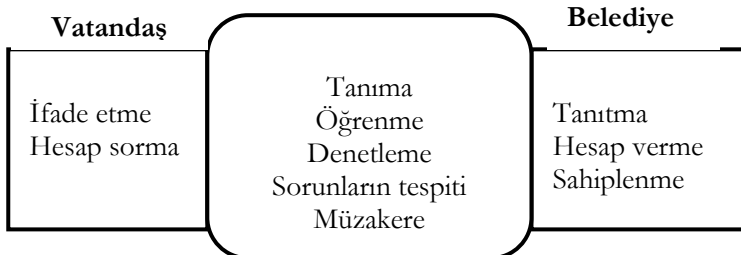
vatandaş bir meclis toplantısında (V11): “*Su deposunun üzerinde baz istasyonu var, bu istasyon içme suyuna radyasyon karıştırıyor. Görele radyasyonlu su içiyor, bu durumun analiz raporlarını göstermeniz gerekir*” ifadelerinde bulunmuştur. Bunun üzerine bir sonraki toplantıda belediye yönetimi tarafından: “*İlgili kaynaklara sorduk, o kadar radyasyon yokmuş*” açıklaması yapılmıştır. Yine bir vatandaş (V11) tarafından karayollarının orta kısmında büyüyen otlarla hayvanların beslenme noktasında: “*Bu otlar egzoz gazına maruz kalıyor, ağır metaller barındırıyor ve çok ciddi zarar oluşturuyor. Bu otlar hayvanlara yedirilmemelidir. Bu otların kullanılmaması için uyarıcı levha asılması gerekir*” ifadelerinde bulunmuşlar. Fakat aktarılanlara göre bu konuda herhangi bir girişimde bulunulmamış, belediye yönetimi tarafından “*bizim yetki alanımızda değil*” açıklaması yapılmıştır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki GHM toplantılarında ağırlıklı olarak sorunlar gündeme getirilmekle birlikte, sorunlara yönelik veya doğrudan bir sorun temelli olmayan önerilerin de gündeme geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda bir vatandaş, bayat ekmeğin hanelerde ayrıştırılarak ayrı şekilde toplanıp değerlendirilmesinin önemine dikkat çekerek, bu işlemin belediye tarafından yapılabileceğini, diğer bir vatandaş ise ilçede öğretmenevine ihtiyaç duyulduğu, bu ihtiyacın ise atıl durumda kalan kamu binaları aracılığıyla giderilebileceğine yönelik ifadelerde bulunmuşlardır (Eylül 2018 toplantısı). Yine benzer konuyla ilgili bir diğer vatandaş ise, gıda atıkları ayrıştırıldığında, faaliyete geçen hayvan barınağında yiyecek olarak değerlendirilebileceğini gündeme taşımıştır (Aralık 2017 toplantısı).

6.7. GHM'nin Vatandaş ve Belediye Açısından İşlevi

GHM, Şekil 1’de gösterildiği üzere vatandaş ve belediye olmak üzere iki açıdan işlevi bulunmaktadır. Vatandaş açısından üst ölçekte, bir taraftan kamusal meseleleri tartışma, etkileme ve öğrenme fırsatı sunarken, diğer taraftan da kamunun bir parçası olduğunu hissetme ve sorumluluk duygusunun gelişmesine katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Gerçekleştirilen görüşmelerde aşağıda yer verilen noktalarda GHM'nin vatandaşlar ve belediye açısından işlevi öne çıkmaktadır.

Şekil 1: GHM'nin Vatandaş ve Belediye Açısından İşlevi

Vatandaşlar açısından ele alındığında *birincisi*, vatandaşın kendine ayrılan bir zaman diliminde, karşılaştığı kişisel veya kamusal sorunlar/talepler üzerine doğrudan kendini ifade etmesidir. Bu durumla ilintili diğer bir husus gündeme taşınan konuların müzakere edilebilmesidir. Bu işlev katılımcılar arasında en fazla öne çıkarılmakta (V6, V8, V9, V17, V16, V3, M3, M4, M5, V22, MÜ1, BB) aşağıda yer verilen ifadelerle vurgulanmaktadır:

“Klasik bir algı var, adamın olmazsa bu işin olmaz diye. Meclis bu algıyı yıkıyor. Mecliste vatandaş doğrudan kendini ifade ediyor” (MÜ1).

“Bir makama gittiğimde psikolojik olarak kendimi rahat ifade edemiyorum, ama halk meclisinde derdimi rahatlıkla dile getirebiliyorum” (V8)

“Topluluk önünde konuşmak özgüven kazandırmakta” (V7)

“İnsanların özgüvenini ortaya çıkardı. Belediye başkanı ile vatandaş yakınlaştırdı. Bu anlamda mesafeleri kaldırdı. İnsanlara soru sorma hakkını verdi. İlk toplantılardaki konuşmalarımızı dinleseniz siz de gülersiniz, ben de gülerim”, “konuşmaya çekinen insanlar, iki-üç toplantı sonrasında özgüven kazandı, kendilerini rahatlıkla ifade etmeye başladılar” (V11)

“Birinin topluluk içinde başkana karşı sorununu dile getirmesi, halk meclisinin en önemli kazanımıdır”, “Klasik belediye hizmetleri sorunlarının çözüme kavuşturulması için mahalle muhtarları var, onlar ilgilenir. Burada meclis açısından asıl önemli nokta, vatandaşların açık yüreklilikle kendini ifade etmesi, çoğulculuğun sağlanmasıdır. Bu anlamda “müzakere” işlevi daha önemlidir” (V9)

“Sorunların müzakere edilmesi en önemli katkıdır” (V2)

“Bazen toplantılarda tartışma oluyor, başkanımız müdahale etmiyor, ilgili personel ve vatandaş arasında diyalog devam ediyor, bu görüşmenin sonunda başkanımız katılarak çözüm üretilmeye çalışılıyor” (V21)

“Meclis olmasa da bir şekilde sorunlar giderilecektir, burada asıl önemli olan vatandaşın kendini ifade etmesidir” (V22)

Yine yapılan görüşmelerde, ilk toplantılarda vatandaşların söz alma konusunda çekince gösterdiği, toplantıların tekrar etmesi ve dostane bir ortam yaratılarak vatandaşların kendilerini ifade etmesine fırsat verilmesiyle, daha fazla söz alındığı ve vatandaşların kendilerini daha iyi ifade ettiği ortaya çıkmaktadır. Ağırlıklı olan bu ifadelerin yanında bir vatandaş (V18): *“Bir beyetin karşısında konuşmak zor oluyor, bire bir görüşmek daha iyidir”* şeklinde, diğer bir mahalle muhtarı da (M1): *“Teke tek görüşmeler daha rahat oluyor. Meclis görüşmelerine gerek kalmıyor”* ifadesinde bulunmaktadır.

İkincisi, karşılaşılan sorunlara halk meclis üzerinden daha hızlı çözüm alınmasıdır. Bu noktada bir vatandaş, temsili demokrasinin klasikleşmiş temsil organlarına göre halk meclisinde daha hızlı sonuçların alındığının altını çizmektedir (V13). Benzer şekilde: “*Kalabalık bir topluluk önünde sorunların gündeme getirilmesi, bire bir görüşmeye göre yapma gerekliliğini bızlandırmaktadır*”, “*topluluk halinde konuşulduğu için daha baskın oluyor*” ifadelerinde bulunmaktadır (V9, V19). Diğer bir vatandaş da (V17), zaman zaman gerçekleştirilen mahalle toplantılarına kıyasla, oluşan kalabalık üzerinden halk meclisinin daha etkili olduğu, başka bir vatandaş ise (V12), klasik temsil organlarının sorunların çözüme kavuşması açısından, halk meclisine kıyasla etkili olmadığı belirtilmektedir.

Üçüncüsü, mecliste gündeme getirilen konular, belediye yönetimi tarafından yapılan bilgilendirmeler, vatandaşların yaşadıkları yeri daha iyi tanımlarına, öğrenmelerine fırsat vermektedir. Bu bağlamda bir vatandaş (V13): “*Benim de aklıma gelmeyen, görmediğim konular hakkında bilgi edinmekteyim*”, diğer bir vatandaş (V1), “*yapılan toplantılarda gündeme getirilen konuların kendisi açısından, meselelerin öğrenilmesi açısından çok faydalı olduğu, keşke herkes gelse de Görele hakkında yaşanan gelişmeleri öğrenmiş olsa*” ifadelerinde bulunmaktadır. Diğer taraftan bir vatandaş ise (V11): “*Ben Görele’yi zaten tanyordum, benim bu anlamda bir beklentim yoktu*” şeklinde ifade etmektedir. Yine bir toplantıda ilçede bulunan şehirler arası terminal bağlamında gündeme getirilen sorun üzerine, terminalin ihaleyle devir alan (öncesinde) bir şirket tarafından yönetildiği, BB tarafından ifade edilmiştir. Bunun üzerine toplantıda bulunan bir vatandaş: “*bu durumu biz bilmiyorduk, belediye tarafından yerine getirilmediğini düşünüyorduk*” şeklinde ifade edilmiştir.

Dördüncüsü, vatandaşların bir birini tanımasına ve bu bağlamda vatandaşların daha fazla birlikteliğine katkı sağlamaktadır. Bir vatandaş, “*Ben çok izole yaşıyordum. Halk meclisi toplantısında bir sürü insan tanıdım*” ifadesinde bulunmaktadır. Diğer taraftan bir vatandaş ise genel olarak meclisin kaynaştırıcı bir etkisinin olmadığı, zaten herkesin bir birini tanıdığını, ayrıca vurgulanmaktadır (V21).

Beşincisi, halk meclisi vatandaşlar açısından, aynı zamanda bir hesap sorma aracı işlevi görmektedir. Her türlü konunun bu anlamda gündeme geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda bir vatandaş (V12): “*Yol yapımından dolayı ağaçların kesilmesi söz konusu olmuştu, bu ağaçların neden kesildiğini sorduk. Belediye başkanı, belgeleriyle birlikte, ağaçların kurtlandığını bu nedenle kesildiğini açıkladılar*” şeklinde ifade etmektedir.

Altıncısı, yapılan toplantılar ve bu toplantılar aracılığıyla alınan kararlara vatandaşların katılım göstermesi, vatandaşların sorumluluk bilincini

artırmaktadır. Vatandaşların, bazı olumsuzluklar²⁰ olmakla birlikte genel düzeyde yapılan işleri daha fazla sahiplendiği, daha fazla sorumluluk sahibi olduğu, bir olumsuz durumda belediye yönetiminin bilgilendirildiğinin altı çizilmektedir (BB).

Vatandaş açısından bazı olumsuz durumlar da gündeme gelmektedir. Örneğin, bir meslek grubuna yönelik gündeme getirilen sorunların, ilgili meslek mensubu kişilerinin dargınlığına yol açabilmekte, bir veya birkaç kişinin çok fazla söz alması diğer katılımcıları rahatsız etmekte, hatta sonrasında rahatsız olanların meclise olan katılımını azaltmaktadır (V1).

Belediye açısından ise çeşitli işlevleri ortaya çıkmaktadır. *Birincisi*, ilçe genelinde belediyenin sorumluluk alanındaki hizmetlere yönelik eksikliklerin, sorunların gündeme getirilmesidir. Bu noktada BB: “*Teşekkür almak için toplantı yapmıyoruz, tenkit almak için toplantıları düzenliyoruz, Vatandaşların eksiklikleri, yerine getirilmeyenleri dile getirmesi bizi güçlendirmektedir*” ve “*bizim görmediğimizi, çok ince noktalarda, çok fazla maliyet gerektirmeyen fakat ihtiyaçlar gündeme geliyor, giderildiğinde vatandaşın yaşamı kolaylaşıyor, memnun oluyor*” ifadesinde bulunmaktadır. Bu noktada bir vatandaş, torbayla aldığı kömürün kilogramının eksik gelmesi ve kömürün kilogram usulü satılması gerekliliğine dair yaşadığı deneyimi paylaştığı ve denetim gerekliliğine vurgu yaptığı toplantıda BB: “*Bize bir şey daha öğretmiş oldunuz, bununla ilgili gerekli çalışma yapılacaktır*” ifadesinde bulunmuştur (Eylül 2018 toplantısı). Bir başka toplantıda (Kasım 2018) da, bir vatandaş, ilçe trafik komisyonunun aldığı kararlar üzerine, tek yön olarak karar verilen bir şehir içi yol düzenlemesine yönelik, “*hangi gerekçeyle bu karar alındı, esnaflara soruldu mu*”, sorusu üzerine, BB yapılan düzenlemenin yanlış yapıldığı, tekrar gözden geçirilerek düzeltilceği bilgisini vermiştir.

İkincisi, yapılan işlerden daha fazla kişinin haberdar olmasıdır. Bu bağlamda sorunların topluluk içinde gündeme getirilmesi ve ilgili sorunların giderilmesi üzerine halk meclisinde bilgi verilmesi, belediyenin yaptığı çalışmalardan daha fazla kişinin bilgi sahibi olmasına yol açmaktadır (MÜ2 ve BB).

Üçüncüsü, sorunların gündeme getirilmesi ve çözüme kavuşturulmasında vatandaşın katılımının olması, gerçekleştirilen hizmetlerin daha fazla sahiplenilmesine yol açabilmektedir. Bu noktada bir vatandaş (V21): “*Katılım sağlamasıyla vatandaş, benim de katkım var, korumam gerekir güdüsü ortaya çıkıyor, daha fazla sahipleniyor. Zarar verilmek istendiğinde uyarıyor, şikayet ediyor. Benim değil, biri yapmış duygusundan öte beraber yaptık duygusu oluşuyor*” ifadesinde bulunmaktadır.

---

²⁰ Burada vurgulanan husus, belediyenin yaptığı çalışmalara, sebebinin ne olduğu anlaşılmayan, bilinçli zarar vermelerdir. Bu bağlamda örneğin, vatandaşların kullandığı bir köprü üzerine yapılan rüzgar koruması defalarca zarara uğratılmıştır (BB).

Dördüncüsü, belediye çalışanlarının performansının denetlenmesini sağladığı ortaya çıkmaktadır. BB: “gerçekleştirilen bir toplantıda gündeme gelen konu/konular üzerine belediye personeline bir görev verilmişse, görevin yerine getirilip getirilmediğini vatandaşlardan gelen geri bildirimler üzerine öğrenebiliyorum” şeklinde belirtmektedir.

Beşincisi, halk meclisi kapsamında yapılan tüm bu çalışmalarla, hem ihtiyaçların hem de Görele’de yaşayan vatandaşların daha iyi tanınmasına fırsat oluştuğunun altı çizilmektedir.

Altıncısı ise, belediye yönetimi tarafından, yapılan çalışmalar hakkında doğrudan vatandaşa hesap verilmesidir.

6.8. GHM’de Şeffaflık ve Meşruiyet

Şeffaflık ve meşruiyet ilkeleri, kamuyu ilgilendiren oluşumlarda önem atfedilen diğer değerlerdendir. Üst ölçekte belediye yönetimin bir ilkesi olarak şeffaflığın benimsendiği BB tarafından belirtilmektedir. Bu noktada GHM’nin varlığı, aynı zamanda şeffaflık ilkesinin uygulamadaki karşılığına denk gelmektedir. Gerçekleştirilen görüşmelerde GHM sürecinin genel olarak şeffaflığı konusunda bir uzlaşımın olduğu tespit edilmektedir. Bir muhtar (M4), GHM’nin en önemli kazanımlardan birinin şeffaflık olduğunu vurgulamakta, belediyenin yaptığı çalışmalar hakkında bilgi vermesi, belediyeden kaynaklı eksiklerin/sorunların gündeme getirilmesinin önemini altını çizmektedir.

GHM’nin varlığının ve çıktılarının, toplum nezdinde kabul düzeyine (meşruiyeti) odaklanıldığında da büyük oranda pozitif bir tutumun sergilendiği tespit edilmektedir. Kabul düzeyini yükselten unsurlar, bizzat vatandaşın oluşum içinde yer alması ve alınan kararlara katkı sağlamasından gelmektedir. GHM’nin aldığı kararlarda, genel kamunun çıkarına yönelik hususların dikkate alınması (barınak yapımı, rüzgar ve yağmur koruma panellerinin yapımı, mesire alanlarının iyileştirilmesi, kentsel dönüşüm çalışmalarının ertelenmesi gibi), kabul edilebilirliğini güçlendirmektedir. Diğer taraftan yapılan görüşmelerde vatandaş yaşadığı çevreyle ilgili veya kişisel nedenlerle birtakım sorunlar/ihtiyaçlar tespit edip bunları bizzat toplantılara katılarak dile getirmediğinde veya getiremediğinde ilgili konuların, toplantılara aktif olarak sürekli katılan vatandaşlar üzerinden belediye yönetimine iletildiği tespit edilmektedir (V12, V1 ve V13). Yani vatandaşlar kendi içinde temsilciler oluşturarak halk meclisine katılımı sağlamaktadır. Ayrıca toplantıya katılmayan kimi vatandaşların, toplantılarda neler konuşulduğu hakkında bilgi alma çabası içinde olduğu da anlaşılmaktadır. Bu gibi durumlar meclisin, halk nezdinde kabul edilebilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Hatta bu bağlamda ilgi gösterenlerden bir kısmının da, sonrasında gerçekleşen toplantılara katıldığı ifade edilmektedir (V1).

6.9. GHM'nin Geleceği

GHM'nin gelecekte nasıl olacağına yönelik: “Halk meclisi, belediye başkanının inisiyatifıyla yürütülmekte. Bu bağlamda halk meclisinin gelecekteki durumu ne olur?, Yani vatandaşlar gelecekteki ortaya çıkabilecek yeni yönetimlerden, gerçekleşmek istenirse veya aynı ilgi gösterilirse de, devam etmesi için bir talep gösterir mi?, bu noktada halk meclisinin yerleşmiş bir konumu bulunmakta mıdır?” soruları yöneltilmiştir. Vatandaşlarla gerçekleştirilen görüşmelerde şu cevaplar öne çıkmıştır:

“İdeolojik yaklaşılmıyorsa meclisin devam etmesini isterim, her dakika başkan takip edemem” (V21), “Benim bir çabam olmaz, illa halk meclisi kurun demem. Meclis kurulmuşsa yönlendirmeye çalışırım” (V11), “Meclisin devamlılığı seçilmiş kişinin yaklaşımına göre şekillenecektir. Vatandaşın talebi üzerine şekillenmez; Başkan ile ilgilidir” (V13), “Seçilecek belediye başkanının yaklaşımına göre meclisin devamlılığı olacaktır” (V3, MÜ1), “Siz de bu meclisi devam ettirin diyecek, sayısal olarak kitlesel bir durum yok” (V9) “Mecut başkan değişse bile halk meclisi devam eder. Çünkü Göreleliler tarafından yüksek düzeyde bir kabulü bulunmaktadır” (V7) ve “Halk meclisinin, vatandaşlar nezdinde önemli karşılığı bulunmakta ve bu noktada muhtemelen gelecekte de devam edecektir” (MÜ3)

Diğer taraftan BB de:

“Dört yıllık meclis deneyiminde, sorunlar ve sorunları giderme çabası daha fazla ön plana çıktı. Ama bu gibi oluşumlar, uzun vadede kendisini şekillendirmekte, zaman içinde daha iyi bir noktaya gelecektir. Sabırlı olmak gerekir, teşvik etmek gerekir. Ben katılımcı demokrasiyi savunanlardanım, insanların katılması gerekir. İnsanlar, katıldıkça sorumluluk sahibi oluyorlar. Formal bir yapı için deneyimli kişilerden veya ilgili akademisyenlerden görüş almamız gerekecek. Eğer ikinci bir beş yılımız olursa buna yönelik de çalışmalar yapılacaktır”.

Diğer bir vatandaş da (V24), aylık yapılan rutin toplantıların etkili olamayacağını, bu durumun yerine genel kamuyu ilgilendiren meselelerde, gündem odaklı toplantıların daha etkili olacağını vurgulamaktadır. Diğer taraftan meclisin sağlıklı şekilde devam etmesi için: objektif olmasının, alınan notlara ve sorulara ciddi ciddi cevaplar verilmesinin ve bu konuda tutarlı bir çabanın gösterilmesinin altı çizilmektedir (V11). Başka bir vatandaş da (V12): “Meclis toplantılarına daha fazla teknik konularda muhataplarının olması gerekir. Bu sadece belediye çalışanı açısından değil, diğer kurumlar açısından da geçerlidir” biçiminde ifade etmektedir.

7. Tartışma ve Öneriler

Katılım olgusu, kamusal meselelerle ilişkili olarak en önemli gündem maddelerinden birini teşkil etmekte ve güçlü yerel yönetiminin/demokrasinin temel aracı olarak konumlanmaktadır (Çukurçayır, 2010: 268). İncelemeye konu olan halk meclisi, bazı örneklerde olduğu gibi ²¹ (Erten, 2004: 58) mevcut demokratik kurumlara “ikame/alternatif” bir yapı olarak konumlandırılmamakta, yine diğer bazı oluşumlarda (Sezer, 2004: 159) olduğu gibi mevcut demokratik kurumların etkisini güçlendirmek adına çalışmalarını yürüttüğü anlaşılmaktadır.

GHM'nin, katılım olgusunun ve Türkiye'de geçerli olan “güçlü başkan” modelinin (Arıkboğa, 2008: 164; Erder ve İncioğlu, 2013: 45) de etkisi altında ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda GHM, BB'nin öncülüğünde “*daha iyi nasıl yönetebiliriz?*” sorusuna cevaben “*dahil etme ve beraber yönetme*” anlayışının benimsenmesine dayanmaktadır. Yani bazı uygulamalarda görülen ve bu nedenle sürekliliğinde aksamalar olan örnek model üzerinden proje temelli bir oluşumun ötesinde (Aydemir Uslu ve Yılmaz, 2018: 132), yerelde duyulan ihtiyaç üzerine, Türkiye'deki benzer oluşumlarda (Sezer, 2004: 158) görüldüğü gibi yöneticilerin iyi niyeti kapsamında gündeme gelmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki BB'nin dış kaynaklardan yararlanma (*outsourcing*) isteği²², GHM oluşumunu destekleyen başka bir unsurdur. GHM, diğer benzer örneklerde [Karşıyaka Halk Meclisi (Erten, 2004: 61-70, Muğla Kent Meclisi (Sezer, 2004: 161), İstanbul Konseyi (Arıkboğa, 2004: 127), kent konseyleri, vb.] olduğu gibi örgütlü gruplar ve bunların temsilcileri üzerinden katılımdan öte, daha çok sade vatandaşların katılımı üzerine dizayn edilmiştir. Farklı düşünce ve görüşten vatandaşların bir araya gelmesiyle nesnel geri bildirimlerin ortaya çıkacağı kabulü ve vatandaşlarla doğrudan iletişim kurma isteği, doğrudan temsile dayanan GHM'nin temel dayanağıdır.

Vurgulamak gerekir ki, yerelde karşılaşılan sorunların ve beklentilerin değişim göstermesi, yerel yöneticilerin özelliklerini de değişime itmektedir. Bu noktada artık klasikleşmiş kamu hizmetlerini yerine getirmesini sağlayan bir yöneticinin ötesinde, yereldeki farklı dinamikleri harekete geçiren liderlere ihtiyaç duyulmaktadır (bkz. Taşdan ve Gül, 2013). BB'nin sahip olduğu güçlü konum aynı zamanda “belediye başkanının liderliği”ni teşvik etmektedir.

Yapısal olarak ele alındığında GHM'nin çalışmalarını düzenleyen bir tüzük veya yönerge bulunmamaktadır. Dolayısıyla GHM yönetiminin

---

²¹ Şöyle ifade edilmektedir: “... temsili demokrasi de tam olarak işlememektedir. Zaten işleseydi, Kent Meclisi türünden oluşumlara gerek kalmazdı” (Erten, 2004: 58).

²² Özellikle yurt içinde kurulan kardeş kent ilişkilerinde bu durum görülmektedir. Beykoz Belediye'si finansman desteğiyle “Köy Pazarı”nın inşası, Esenyurt Belediyesi finansmanı ile “Salih Sinirlioğlu Prestij Cadde projesi” gibi.

biçimsel düzeyde (yönetim kurulu, yürütme kurulu, sekretarya gibi) bir yapısı yoktur. BB'nin inisiyatifiyle gerçekleştirilmektedir. Diğer taraftan işleyişte, benzer örneklerde öne çıkan (bkz. Erten, 2004; Aydın ve Memiş, 2014; Sezer, 2004) gündeme getirilen sorunların çözüme kavuşmasına aracı olabilecek çalışma grupları veya komisyon gibi oluşumlar da bulunmamaktadır. GHM gibi oluşumların kişisel girişimlerin ötesinde kurumsallaşması ve bu bağlamda kalıcılığının sağlanması için yapı ve işleyiş düzenleyen tüzüğün/yönergenin varlığı önemli olmaktadır. Örneğin toplantı işleyişine yönelik biçimsel düzeyde bir düzenlemenin olmamasından dolayı bazı vatandaşların fazla söz alması (çok soru yöneltmesi gibi), diğer vatandaşları rahatsız edebilmekte ve bu durum vatandaşların katılımını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle GHM'nin sağlıklı işlemesi ve devamlılığının sağlanması için; amacı, işleyişi, işlevleri, kent yönetimi içindeki konumu gibi hususların net bir şekilde açıklandığı biçimsel bir düzenlemeye gidilmesi önem arz etmektedir.

GHM'nin toplantılarını bizzat BB yönetmektedir. BB'nin halk meclisi gibi farklı tarafları kapsama vaadiyle ortaya çıkan oluşumların başkanlığını da yürütmesinin olumlu yönleri bulunduğu gibi olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Meclis toplantılarına başkanlık eden BB, kentin yönetiminden birinci derece sorumlu olan yönetici olarak, gündeme gelen sorunların daha hızlı çözüme kavuşması için aracı olabildiği gibi, farklı tarafları uzlaştırıcı, iletişime geçirici bir işlevi de bulunabilmektedir (Erten, 2004: 73). Diğer taraftan kent konseyleri özelinde yapılan bir araştırmada belediye başkanlarının aynı zamanda kent konseylerinin de başkanlığını yürütmesinin, kent konseylerinin gerçek işlevine zarar vereceği değerlendirilmesi yapılmaktadır (Çukurçayır, Eroğlu, Aydın ve Çolakoğlu, 2011: 184). Mevcut durumda GHM, belediyenin yetki ve sorumluluk alanı ekseninde konumlandırılmaktadır. Bu haliyle BB'nin bizzat başkanlık etmesi, karşılaşılan sorunlara ve beklentilere hızlı cevap üretilmesi açısından yerindedir. Bu noktada BB'nin varlığı, yapılan görüşmelerden de tespit edilmektedir ki, vatandaşın aktif olarak katılımını teşvik etmektedir. Ayrıca genel kamusal meselelerin dikkate alınması adına bazı toplantılar diğer yöneticilerin de davet edilmesiyle gerçekleşebilir. Veyahut GHM, ilçenin genel ve yerel kamusal meselelerini kapsayan bir boyuta taşınmak istendiğinde, partiler üstü bir kişinin başkanlığı yürütmesi daha uygun olabilecektir. Bu durumda, kamu sektöründen diğer aktörlerinde toplantılara katılımı önemli olacaktır. Diğer taraftan belediye personelinin gönüllü katılımını sağlayıcı teşvik araçlarının kullanımı dikkate alınabilir.

GHM toplantıları, mevcut durumda genellikle her ayın son haftası şeklinde gerçekleşmektedir. Daha uzun zaman aralığında (2 veya 3 ayda bir) toplantıların gerçekleştirilmesine yönelik öneriler gündeme getirilmektedir (V3). Belediye meclis toplantısının her ayın ilk haftası yapıldığı dikkate alındığında, mevcut durumdaki toplanma aralığının ve zamanlamasının

sürdürülmesinin, gündeme gelen konuların zaman kaybetmeksizin belediye meclis gündemine taşınması açısından etkin olacağı kanaati oluşmaktadır. Ayrıca toplantıların gerçekleşme anında, bir takım tereddütlerin oluşmaması için güvenliğin sağlanması da önemli görülmektedir.

GHM toplantılarında vatandaşlar; sorunlar, talepler, şikayetler veya öneriler üzerine kendini ifade etme fırsatı bulduğu gibi, aynı zamanda hesap sorabilmektedir. Belediye açısından ise yaptığı ve yapmak istediği çalışmalar hakkında bilgi verme fırsatı ortaya çıktığı gibi, gerçekleştirilen faaliyetler hakkında hesap verebilmektedir. Belediye açısından diğer bir işlevi de, vatandaşların dahil olmasıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin daha fazla sahiplenilmesidir. Her iki taraf için ise GHM; tanıma, öğrenme, denetleme ve müzakere etme işlevi görmektedir. Bu süreçte temel eksiklik, toplantıda gerçekleşen konuşmaların düzenli olarak kayıt altına alınmamasıdır. Gerçekleştirilen toplantıların düzenli ve detaylı bir kaydının tutulmaması, yapılan çalışmaların görünürlüğünü bir mekana ve zamana bağlı kılmaktadır.

Biçimsel olarak oluşturulacak “GHM Sekreterliği” gibi bir yapı ile kayıtlar düzenli tutulduğu gibi yapılacak çalışmaların takibi kolaylaşacağı için etkinlikte artacaktır. Belediye meclisi işleyişinde olduğu gibi (Şahin, 2018: 110), tutulacak düzenli kayıtlar, şeffaflığı artıracığı gibi aynı zamanda kent tarihi açısından da önemli bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca gündeme gelen konulara yönelik etkin çalışmaların yürütülmesi için ilgili konuya göre ilçe veya mahalleler düzeyinde “komisyon”/“çalışma grubu²³” gibi oluşumların gerçekleştirilmesi önemli olacaktır. Katılım olgusunu kapsayan benzer oluşumlarda bu durumun oldukça önemsendiği anlaşılmaktadır. Komisyon/çalışma grupları, ilgili konunun araştırılmasına, çözüm önerilerinin geliştirilmesine veya bizzat fiili bir durumunun ortaya çıkmasına aracı olarak katkı sağlayabileceklerdir. Diğer taraftan “komisyon”/“çalışma grubu” gibi oluşumlar “gönüllülük” müessesesini daha fazla harekete geçirmesinden dolayı ayrıca bir katkı sağlayacaktır. Vatandaşlar katılım gösterdikçe, dikkate alındıkça, yapılan çalışmaların karşılığını gördükçe daha etkin katılım gösterecektir. Alt ölçekte katılım mekanizmalarının işletilmesi, üst ölçekte GHM, kentin geleceğini şekillenmesinde etkili olan; kalkınma planı, stratejik plan, bütçe gibi konularda etkin olabilecektir.

GHM toplantıları, farklılıkları bir araya getiren “Görelilik” üst kimliği altında tüm tarafların katılımına açık biçimde kurgulanmaktadır. Özellikle benzer kültürleri paylaşan bireylerin yer aldığı topluluklarda, bir üst kimlik

---

²³ Karşıyaka Kent Meclisi kapsamında, gündeme gelen konulara göre çok çeşitli çalışma gruplarının (afet organizasyonu, çay bahçesi, engelliler, hastane, huzur evi, katı atık, kent estetiği, sokak şenliği gibi) oluşturulduğu görülmektedir. Bu çalışma grupları sorunları net biçimde ortaya çıkarmakta ve giderilmesi için çözüm önerileri getirmektedirler (Erten, 2004: 95-112). Yine bir dönem faaliyetlerini yürüten İstanbul Konseyi’nde de komisyonlara önemli roller düştüğü anlaşılmaktadır (Arıkboğa, 2004: 124).

altında tarafların bir araya gelmesi, kentlerin kalkınmasında önemli rol oynamaktadır (bkz. Keyman ve Koyuncu Lorasdağı, 2010: 44). GHM'nin gerçekleştirilmeye başlandığı ilk yıllarda vatandaş katılımının yüksek olduğunun altı çizilmektedir. Son yıllarda ise, bazı durumlarda farklılıklar göstermekle birlikte, vatandaş katılımı azalış göstererek ortalama 60-70 kişiye inmiştir²⁴. İlçenin belediye nüfusu dikkate alındığında niceliksel olarak sınırlı bir katılımı göstermektedir. Vatandaş katılımında; cinsiyet, yaş, meslek, gelir, kentleşme, eğitim gibi faktörler etkili olmaktadır (Çukurçayır, 2010: 86-99; Kocaoğlu, 2015; Yavuz, 2018). Bu değişkenler toplumların kültürel ve ekonomik özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin kimi toplumlarda cinsiyet üzerinden oluşan roller katılımı farklılaştırabilmekteyken, kimi toplumlarda cinsiyet açısından bir farklılık ortaya çıkmamaktadır. Yapılan bir alan araştırmasında 45-60 yaş grubu arasındaki kişilerin daha yüksek düzeyde vatandaşların alınan kararlara katılımına olumlu baktıkları tespit edilmektedir (Çukurçayır, 2010: 249). Diğer taraftan başka bir çalışmada da, eğitim ile gelir düzeyi baz alındığında katılımı pozitif bir ilişkisinin varlığı ve yaş ile katılım sıklığı arasında ters orantı olduğu tespit edilmektedir (Yavuz, 2018). Fakat kimi zaman yaşın olduğu gibi, cinsiyetin de katılımı etkileyen bir değişken olmadığına dair sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Kocaoğlu (2015: 238-239) ise gerçekleştirdiği alan araştırmasında, yaş ile katılım, cinsiyet ile katılım arasında önemli bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan üst ölçekte katılımı belirleyici başka bir etmen ise yönetim kültürüne dayanmaktadır. Osmanlı-Türk kültüründe devletin baskın bir kurum olarak öne çıkması, bireye ve sivil topluma ikincil nitelik kazandırmıştır. Bu özelliklere bağlı olarak demokrasi kültürünün toplumun tüm katmanlarında aynı biçimde karşılık bulmaması, bireyin kamusal bir özne olarak ön plana çıktığı bu tür platformlarda katılımı sınırlandırmaktadır (bkz. Çaha, 2016, Çaylak, 1998, Sennet, 2010). Fakat sahip olduğu sınırlılıklar saklı kalmak şartıyla, bu mevcut haliyle bile bireyi öne çıkarması açısından kazanımlarının olduğunun altını önemle çizmek gerekir. Bir vatandaşın vurguladığı gibi *“meclis olmasa da bir şekilde sorunlar giderilecektir, burada asıl önemli olan vatandaşın kendini ifade etmesidir”*. Ayrıca farklı tarafların katılımını etkin hale getirmek amacıyla GHM bünyesinde çocuklar, gençler, engelliler gibi tarafları ayrı ayrı kapsayacak alt meclislerin oluşturulması önemli katkı sağlayabilecektir. Bu meclisler, ilgili konuların daha etkin ele alınmasına fırsat verebilmekte, farklı tarafların daha fazla katılımını sağlayabilmektedir.

İlk başlardaki durumuna göre katılımı azalışa yönelen etmenler; gündeme gelen konuların giderilme çabasının gösterilmemesi, sorunların giderilmesi ve katılma gerekliliğinin ortadan kalkması, halk meclisinin yaygın olarak bilinmemesi, ideolojik reflekslerin gösterilmesi, zamansal ve mekansal

---

²⁴ Katılımcı gözlem amacıyla bulunan toplantılarda 150-200 kişilik bir katılımın olduğu gözlenmiştir.

sınırlılıkların bulunması ve söz alan kişilere diğer vatandaşlar tarafından müdahale edilmesi şeklinde tespit edilmektedir. Bu bağlamda öncesinde belirtildiği üzere oluşturulacak komisyonlar/çalışma grupları üzerinden ilgili konuların daha aktif yönetilmesi, zamansal ve mekansal (engelli bireyler için²⁵) açıdan sınırlılıkların giderilmesi, GHM'nin bilinirliğini yükseltmek için çalışmaların gerçekleştirilmesi ve ideolojik bir tutum olarak algılanacak söz ve davranışlardan itinayla sakınılması, tarafların katılımını daha fazla destekleyecektir. Ayrıca GHM toplantılarında sınırlı düzeyde karşılığı olan çocuklar, kadınlar, engelliler, gençler gibi tarafların katılımını teşvik etmek için ayrı bir çabanın gösterilmesi önemli olacaktır. Diğer taraftan yapılan katılım uygulamasının mantığı, yöntemi ve kazanımları hakkında vatandaşı bilgilendirmek, katılımın etkinliği açısından önemli görülmektedir (Aydemir Uslu ve Yılmaz, 2018: 131).

Yoğun olmamakla birlikte meclis üyesi ve mahalle muhtarlarının GHM'ye katılımları dikkat çekmektedir. Hatta kimi durumlarda muhtarların bireysel düzeyde çözüme kavuşturamadıkları sorunları, mahalleliyle birlikte GHM'ye katılım göstererek giderdiği bilinmektedir. Bu durum mevcut temsili iyileştirdiği gibi, GHM'nin meşruiyetini de güçlendirmektedir. Diğer taraftan ilçede zaman zaman gerçekleştirilmekte olan mahalle toplantılarını, muhtarların da aktif olarak dahil olduğu düzenli bir biçime kazandırıp, mahalle düzeyindeki meseleleri mahallinde ele alıp çözüm üretmek ve bunun üzerine çalışmalar yapmak katılımı etkin hale getirebilecektir. Bu konuda uygulamada öne çıkan Nilüfer Kent Konseyi bünyesinde oluşturulan Mahalle Komiteleri incelemeye değerdir (<http://www.niluferkentkonseyi.org/>). Mahalle ölçeğinde bu mekanizmalar iyi işletildiğinde (belirlenen bir takvim içinde²⁶), özel meselelerin dışında, GHM'de ilçenin bugününe ve geleceğine yönelik daha genel meselelerin ele alınması ve buna yönelik stratejilerin belirlenmesi mümkün olabilecektir (Bu konuda ayrıca bkz. Aydemir Uslu ve Yılmaz, 2018). Ayrıca Görele gibi geleneksel biçiminden çok uzaklaşmayan yerlerde, mahallelinin katılımıyla mahalleyi işlevsel kılmak, mahalle kültürünün devamlılığı açısından da önemli katkı sağlayacaktır.

Gündem oluşturma ve bu kapsamda belediye politikalarını etkileme açısından GHM'nin önemli bir rolünün olduğu tespit edilmektedir. Bu şu anlama gelmektedir; vatandaşların gündeme getirdiği meseleler dikkate alınmakta ve bu yönde çözümler üretilmektedir. Bu durum bizatihi ilçede yaşayanların, belediyenin yetki ve sorumluluk alanlarındaki politikalara aktif

---

²⁵ Karadeniz Omurluk Felçileri Derneği Başkanı ile yapılan ayrıca bir görüşmede, gerçekleştirilen toplantılara katılmayı istediklerini, fakat mekansal sınırlılıklar nedeniyle katılamadıklarını, gerekli düzenlemeler yapılması için taleplerini ilettiklerini, fakat henüz dikkate alınmadığını belirtmişlerdir.

²⁶ Çünkü bir vatandaş, mevcut durumda mahalle toplantılarından, gerçekleşikten sonra haberleri olduğunu belirtmektedir.

olarak katılmasıyla, GHM'nin oldukça önemli bir işlevini öne çıkarmaktadır. Ortaya çıkan bu durum toplum nezdinde GHM oluşumunun meşruiyetini de güçlendirmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, dinamik bir yaşamı bünyesinde barındıran kentler ve bu alanda karşılaşılan sorunlar, klasik temsil sisteminin ötesinde, kentin farklı noktalarında yaşayanların katılımına ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla vatandaşın etki düzeyi yükseldikçe, bu gibi uygulamaların vatandaş tarafından benimsenmesi ve devamlılığı sağlanabilecektir (Aydemir Uslu ve Yılmaz, 2018: 132). Bu noktada büyük oranda vatandaşların gündeme getirmesi veya müdahil olmasıyla; hayvan barınağının yapımı, köprü geçişinde rüzgar ve yağmur koruma panelinin yapımı, yol güzergahının değişimi, çocuklara yönelik korkulukların yapımı, zincir marketlerin ilçede artışına izin verilmemesi, dolmuş park alanlarının değiştirilmesi, mevcut mesire alanlarının iyileştirilmesi ve yeni mesire alanlarının açılması, köy ürünleri pazarının yapımı, kentsel dönüşüm projesinin ertelenmesi gibi kararlar ortaya çıkmıştır. Belirtmek gerekir ki, katılım ölçeğinin küçük olması, ele alınan uygulamada olduğu gibi, topluluk üyelerinin tercihlerini yansıtmaya daha fazla fırsat sunmaktadır. Bu anlamda ölçek küçülmesiyle katılımın etkinliğinin artması arasında pozitif bir ilişkinin varlığı kabul edilmektedir (Nadaroğlu, 2001: 29). Aktif olarak katılımı gerçekleştiren vatandaş, düşüncelerinin dikkate alındığını ve önem verildiğini hissettiği sürece katılımı devam edecektir. Yani gündeme getirilen sorunlara yönelik sonuç alınması önemlidir (Erten, 2004: 57; Kocaoğlu, 2015: 227). Ayrıca katılım ile belediyelerin sunduğu hizmet kalitesi algılama arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmektedir (Yavuz, 2018). Diğer taraftan GHM toplantılarında gündeme getirilen sorunların çözüme kavuşturulmasında, topluluğun oluşturduğu baskının etkisinin belirleyici olduğunu unutmamak gerekir.

İfade edilenler çerçevesinde GHM bünyesinde gerçekleşen katılım, geliştirilen katılım tipolojileri (Brodie, Cowling ve Nissen, 2011: 19-20) bağlamında ele alındığında, “bilgilendirme, danışma ve dahil etme” aşamalarına karşılık gelmektedir. Yani “oylama”, “veto etme” gibi, temsili sisteme alternatif oluşturacak bir durum söz konusu değildir. Adı geçen nitelikleriyle günlük yaşamı etkileyen kent hizmetleri öne çıkmakta; planlama ve bütçeleme gibi kentin geleceğini şekillenmesinde etkili olan unsurlar, GHM gündemini teşkil etmemektedir. Arnstei'nin katılım merdivenine göre, bu fonksiyonlarıyla “göstermelik katılım (*tokenizm*)” kategorisine karşılık gelmektedir. Katılımcı oluşumların, birinci derecede belirleyici olamamasından dolayı, “göstermelik” nitelendirilmesi yapılmaktadır. Benzer şekilde Weblar ve Renn (1995: 26) de alınan kararlara katılım sağlama çabasını “terapi” olarak nitelendirmektedir. Fakat GHM'nin işleyişi ve ortaya çıkan politikalar dikkate alındığında, burada vurgulanan “göstermelik” veya “terapi” niteliğinde katılımın ötesinde bir durumu yansıttığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan sahip olduğu özellikleriyle GHM, “halk günü” gibi diğer vatandaşlarla kurulan iletişim çalışmalarından ayrılmaktadır. Halk günü uygulamasında vatandaş, bireysel düzeyde, daha çok kendi meseleleri üzerinden BB ile iletişim kurmakta (Çukurçayır, 2010: 244), GHM’de ise kitle içinde vatandaşlarla iletişim kurulmaktadır. Bu ikinci durum, gündeme getirilen konuların dikkate alınması noktasında daha fazla bir baskı oluşturmaktadır.

İfade edilen çalışmaların gerçekleştirilmesi vatandaş ve belediye açısından önemli işlevleri ortaya çıkarmaktadır. Vatandaş açısından; kendini ifade etme, sorunlara çözüm üretme, yaşam alanının daha iyi tanınması, sorumluluk bilincinin yükselmesi ve hesap sorma işlevlerini yerine getirmektedir. Belediye açısından ise; kentin farklı noktalarında deneyim sahibi olmuş vatandaşların katılımıyla eksikliklerin ve sorunların öğrenilmesi, yapılan çalışmaların tanıtılması, yaşayanların tanınması ve hesap verme işlevlerini yerine getirmektedir. Bu haliyle meclis çok fonksiyonlu bir özelliği barındırmaktadır. Bu işlevlerin daha geniş katılımı gerçekleşmesi, kentte yaşayanlar adına, kentin yaşam kalitesini artıracaktır. Burada ortaya çıkan kazanımlar ilgili literatürle paralellik göstermektedir (Irvin ve Stansbury, 2004 ve Michels ve de Graaf, 2010). Ayrıca deneyimlerin aktarılması ve deneyimlerden istifade edilmesi amacıyla önceki belediye başkanlarının halk meclisi toplantılarına katılım göstermesi (Karşıyaka Kent Meclisi ve Mesudiye İlçe Kurultayı örneklerinde olduğu gibi), GHM’yi yaşayan bir kent hafızasına dönüştürebilecektir.

Artıları ve eksileriyle yaklaşık beş yıldır faaliyetini sürdüren GHM bağlamında üzerinde durulması gereken bir konuda gelecekteki durumuna yöneliktir. Öncesinde de üzerinde durulduğu üzere mevcut durumda biçimsel bir yapının ortaya çıkmaması nedeniyle daha çok kişisel çabalarla GHM toplantılarının yürütüldüğü ve buna bağlı olarak çalışmaların gerçekleştirildiği bilinmektedir. Vatandaşlar, GHM’nin gelecekteki durumuna yönelik, seçilecek yeni BB’nin tutumunun belirleyici olacağını vurgulamaktadırlar. Mevcut BB ise, ikinci kez seçilme şansı verildiğinde, bu yapının(GHM) daha iyi duruma taşınması için gerekli çabaları göstereceğini ifade etmektedir. Kent konseyleri gibi katılım mekanizmalarının, katılım açısından çoğu zaman gerçek işlevini yerine getirmede yetersiz kaldığı (Cesur, 2018: 814; Uzun ve Ersavaş Kavanoz, 2018) dikkate alındığında, GHM özgün yapısıyla katılımcılık açısından önemli işlevleri yerine getirmektedir. Bu noktada GHM’nin devamlılığının sağlanmasında, BB’nin tutum ve yaklaşımı kadar, biçimsellik kazandırma çabaları da etkili olacaktır.

Sonuç

Yönetenler ile yönetilenler arasındaki rızayı sağlayacak klasikleşmiş sistem, “temsili demokrasi” çatısı altında toplanmaktadır. Büyük toplumsal oluşumların, belirli bir amaca yönelik yönetiminin en iyi aracı olarak “temsili

demokrasi” konumlandırılmaktadır. Fakat tarihsel süreç içinde yaşanan; toplumsal, ekonomik, kültürel, teknolojik alanlardaki değişimlerle birlikte gelinen noktada, belirli sürelerle sıkıştırılan temsil sisteminin, yöneten ile yönetilen arasındaki rızayı sağlamada yetersiz kaldığına yönelik bir uzlaşma söz konusudur. Ortaya çıkan bu yetersizliği giderme vaadiyle çeşitli yaklaşımlar/yöntemler öne sürülmektedir. Gündeme gelen yaklaşımların/yöntemlerin özünü, alınan kararlardan etkilenenlerin, kararlara ve uygulamalara katılımı oluşturmaktadır. Burada vurgulanan katılım, mevcut temsil sistemine bir alternatif olarak konumlandırıldığı gibi, mevcut temsil sisteminin iyileştirme şekliyle de konumlandırılabilir. Bu anlamda söz konusu olan bu çalışmada katılım, mevcut temsili sistemi iyileştirme çabası olarak ele alınmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, topluluk veya kurum ölçeği küçüldükçe, katılımın işlevselliği/etkinliği arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

Bu araştırmada, Görele ilçesinde yaklaşık beş yıldır, genellikle her ay gerçekleşen GHM, örnek olay araştırma tasarımı kapsamında; ortaya çıkışı, yapısı, işleyişi, işlevi, çıktıları ve gelecekteki durumu bağlamında incelenmektedir. Verilerin elde edilmesinde; metin incelemesi, katılımcı gözlem ve mülakat yöntemlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre GHM'nin ortaya çıkışındaki temel motivasyonun, “güçlü başkan” modelinin de etkisi altında BB'nin şahsında yoğunlaşan iyi yönetimin bir aracı olarak “*dabil etme ve beraber yönetme*” yaklaşımının benimsenmesinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Yapısal ve işleyişsel olarak ele alındığında, biçimsel olarak (tüzük/yönerge gibi) bir düzenlemeye gidilmediği tespit edilmektedir. Mevcut durumda, bazı ilkel kararlar alınmakla birlikte, BB'nin inisiyatifiyle (özellikle toplantı zamanı) GHM toplantıları gerçekleştirilmektedir. GHM toplantılarını BB bizzat kendisi yönetmekte ve ayrıca belediye personelinin katılımının zorunlu tutulduğu ifade edilmektedir. GHM, “Görelilik” üst kimliği altında herkese açık biçimde, Belediye'nin kültür merkezinde gerçekleştirilmektedir. Toplantılara katılım ortalaması 60-70 kişi olarak tespit edilmektedir. Toplantılara ağırlıklı olarak ticaretle uğraşan serbest meslek sahipleri ile emeklilerin katıldığı, erkeklere kıyasla kadınların, gençlerin ve çocukların sınırlı düzeyde katılım gösterdiği tespit edilmektedir. GHM toplantılarına vatandaşlarla birlikte muhtarların ve belediye meclis üyelerinin de katılımı görülmektedir. Ayrıca toplantı mekanının bedensel engellilerin katılımına izin vermemesi, önemli bir sınırlılık olarak ortaya çıkmaktadır. Toplantılarda vatandaşlar; sorunları, talepleri, şikayetleri veya önerileri gündeme getirebilmektedir. Gündeme getirilen konular üzerine komisyon/çalışma grubu gibi oluşumlara gidilmediği tespit edilmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen toplantıların düzenli bir kaydı tutulmamaktadır.

GHM, belediye ve vatandaş açısından, ortak ve ayrı ayrı çeşitli işlevleri yerine getirmektedir. GHM her iki taraf için; tanıma, öğrenme, denetleme, sorunların tespiti ve müzakere işlevi görmektedir. Bunların dışında vatandaş

için; kendini ifade edebilme ve hesap sorma işlevleri görürken, belediye için ise; yapılan ve yapılacak çalışmaları tanıtmaya, hesap verme ve sahiplendirme işlevleri yerine getirmektedir. Çıktılar açısından ele alındığında ise, GHM aracılığıyla şu faaliyetlerin ortaya çıktığı veya değişikliğe uğratıldığı tespit edilmektedir: hayvan barınağının yapımı, rüzgara ve yağmura karşı koruma panellerinin yapımı, tek yön olarak belirlenen yolun tekrar çift yön yapılması, dolmuş durak yerlerinin değiştirilmesi, mesire alanlarının iyileştirilmesi ve yeniden yapımı, kentsel dönüşümün iptal edilmesi vb. Burada yer verilen ilçe adına olumlu çıktılar yanında bazı sorun alanları da gündeme gelmektedir. Bu sorun alanları şöyle sıralanabilir: tüzük/yönerge gibi biçimsel bir düzenlemeye gidilmemesi, kişisel inisiyatiflerin belirleyici olması, oluşan siyasal algıdan dolayı katılım motivasyonunun düşmesi, gündeme getirilen sorunlarla ilgili aktif çalışma gerçekleştirecek çalışma grubu/komisyon gibi oluşumlara gidilmemesi, mahalle toplantılarıyla entegre edilmemesi, toplantıların düzenli ve detaylı bir kaydının tutulmaması, sınırlı düzeyde karşılığı olan; kadınlar, engelliler, çocuklar, gençler gibi tarafların katılımı için ayrıca bir çabanın gösterilememesi, zaman için katılım yoğunluğunun azalması, mekânsal sınırlılıklar gibi.

Diğer taraftan GHM'nin geleceği konusunda, seçilecek yeni belediye başkanının tutumunun belirleyici olacağı üzerinde bir yoğunlaşma tespit edilmektedir. Mevcut BB ise, ikinci kez seçilme şansı verildiğinde, bu yapının(GHM) daha iyi duruma taşınması için gerekli çabaları göstereceğini ifade etmektedir.

Tüm bu ifade edilenler çerçevesinde, sahip olduğu sorun alanları saklı kalmak şartıyla GHM, katılımcı belediye yönetimi açısından önemli bir pratiği yansıtmaktadır. GHM, kent konseyi gibi oluşumların işlevinin zayıf kaldığı günümüzde, göstermeliğin ötesinde bir konuma sahip olduğunun altını önemle çizmek gerekir. Öne çıkarılan sorun alanları dikkate alındığında ve gerekli çabalar gösterildiğinde GHM, daha iyi bir konuma yükselerek yaşamını devam ettirebilecektir. Benzer oluşumlar için şu noktalar ortaya çıkmaktadır: BB'nin motivasyonu ve teşviki belirleyici olmakta, ölçeğin küçük olması etkiyi artırmakta ve farklı tarafların katılımı için ayrıca bir çabanın gösterilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Ağır, O., Belli, A. ve Arslan, Ş. (2017). “Kent Konseylerinde Halk Katılımı ve Gönüllülük: Adana Kent Konseyi Örneği”. *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (3): 320-332.
- Akkoyunlu Ertan, K. (2014). *Kent ve Kentli Hakları*. TODAİE Yayınları, Ankara.
- Akdoğan, A. A. (2013). “Gündem Belirleme”, *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, M. Yıldız ve M. Z. Sobacı (Drl.), Adres Yayınları, Ankara, 210-227.
- Altun, D. ve Toker, H. (2017). “Kadınların Bakışıyla Kent Konseyleri Katılımcılık Aracı mıdır? İzmir Kent Konseyi Örneği”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13 (2): 461-474.
- Arikboğa, E. (2004). *Yönetimde Değişim Süreci ve Yönetişim: İstanbul konseyi Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, SBE, İstanbul.
- Arikboğa, E. (2008). “Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi”. R. Bozlaşan ve Y. Demirkaya (Ed.), *Türkiye’de Yerel Yönetimler*. Nobel, Ankara, 157-203.
- Arikboğa, E. (2010). “Yerel Yönetimlerde Katılım ve Meclislerin Rolü”, *Yerel Yönetim Anlayışında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu*, İstanbul, <http://mimoza.marmara.edu.tr/~earikboga/yayin/katilim.pdf> (erişim tarihi: 25. 12. 2017).
- Arikboğa, E. (2017), Editörden, *Şehir & Toplum*, 8: 4-9.
- Arnstein, S. R. (1969). “A Ladder Of Citizen Participation”. *Journal of the American Planning Association*, 35 (4): 216-224.
- Atanur, G. ve Arın, S. (2015). “Kent Konseyleri ve Kentsel Tasarım Kararlarına Vatandaş Katılımı: Nilüfer Kent Konseyi Örneği”. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (Özel Sayı 2): 242-261.
- Aydemir Uslu, İ. ve Yılmaz, H. H. (2018). “Yerel Yönetimlerde Katılımcılık: Kent Konseylerinin Rolü ve Bir Yapılandırma Önerisi”. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 27 (1): 113-145.
- Aygen, M. (2014). “Kent Konseylerinin Kent Yönetimine Katkıları Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Örneği”. *International Journal of Social Science*, 29: 217-236.

- Aydınlı, H. İ. ve Memiş, L. (2014). “Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Ve Katılımı Mesudiye İlçe Kurultayı Örneği Üzerinden Yeniden Sorgulamak”. *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (1): 65-92.
- Bayraktar, U. (2014). “Kamuyu Kamusallaştıran Toplumcu Belediyeler İçin Geçmişten Alınabilecek İlham Üzerine”. *Katılımcı yerel Yönetim*, İnan İzci (Drl.), Kalkedon Yayınları. İstanbul, 51-67.
- Bayraktar, U. (2007). “Yeni Katılımcı Uygulamalar ve Kamu Yönetimi: “Neo-Liberal Bir Tuzak” Mı, “Demokratik Bir Açılım” Mı?”, Ş.Aksoy ve Y. Üstüner (Ed.), *Kamu Yönetimi: Yöntem ve Sorunlar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 469-484.
- Bayramoğlu, S. (2015). *Toplumcu Belediye*. Nota Bene Yayınları, Ankara;
- Beierle, T. C. ve Konisky, D. M. (2000). “Values, Conflict, and Trust in Participatory Environmental Planning”. *Journal of Policy Analysis and Management*, 19 (4): 587–602.
- Blahna, D. J. ve Yonts-Shepard, S. (1989). “Public Involvement in Resource Planning: Toward Bridging The Gap Between Policy and Implementation”. *Society & Natural Resources: An International Journal*, 2 (1): 209-227.
- Bookchin, M. (2017). *Geleceğin Devrimi: Halk Meclisleri ve Doğrudan Demokrasi*, Dipnot Yayınları, Ankara
- Böhm, B. (2016). “Democracy 4.0: Citizen Participation Processes. A German case study”. http://www.agree-europe.de/images/Expertenbeitraege/Expertenbeitrag_Boehm_EN.pdf (erişim tarihi: 06. 06. 2018).
- Brodie, E., Cowling, E. ve Nissen, N. (2011). “Katılımı anlamak: Bir literatür taraması”. <http://www.sp.gov.tr/upload/Sayfa/47/files/katilimi-anlamak-web.pdf> (erişim tarihi: 04. 05. 2018).
- Cesur, A. (2018). “Yönetişim Perspektifinden Kent Konseylerinin Kent Yönetimindeki Rolü ve İşlevselliği”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (55): 809-816.
- Chang L. ve Jacobson, T. (2010). “Measuring Participation as Communicative Action: A Case Study of Citizen Involvement in and Assessment of a City’s Smoking Cessation Policy-Making Process”. *Journal of Communication*, 60: 660–679.
- Chowdhury, M. S. ve Aktaruzzaman, M. (2016). “Citizen Participation in Urban Local Government: A Case Study of Kanaighat Paurashava

- in Bangladesh”. *Commonwealth Journal of Local Governance*, 19: 119-134.
- Cohen, N. (1995). “Technical Assistance for Citizen Participation: A Case Study of New York City's Environmental Planning Process”. *City's Environmental Planning Process*, 25 (2): 119-135.
- Cooke, B. ve Kothari, U. (2002). *Katılım: Yeni Bir Zorbalık mı?*. Demokrasi Kitaplığı Yayınevi, İstanbul.
- Çaha, Ö. (2016). *Sivil Toplum ve Devlet*, Orion Kitabevi, Altıncı Baskı, Ankara.
- Çaylak, A. (1998). *Osmalı'da Yöneten ve Yönetilen*, Vadi Yayınları, Konya.
- Çetinkaya, Ö. ve Korlu, R. K. (2012). “Yerel Demokrasinin Sağlanmasında Katılımcılık Süreci ve Kent Konseylerinin Rolü”. *Maliye Dergisi*, 163: 95-117.
- Çukurçayır, M. A., Eroğlu, H. T., Aydın, H. İ. ve Çolakoğlu, E. (2011). *Yerel Demokrasi Mekanizması Olarak Kent Konseyleri: Kuruluş, Etkinlik Ve İşlevsellik Sorunlarının Analizi*, TUBİTAK-SOBAG Projesi, Proje No: 109K441.
- Çukurçayır, M. A. (2006). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Üçüncü Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Denhardt, J. T., Larry-Delacruz, E. R. ve Andonoska, L. (2009). “Barriers to Citizen Engagement in Developing Countries”. *International Journal of Public Administration*, 32: 14, 1268-1288.
- Demirci, M. (2010). “Katılımcı Demokrasi Açısından Kent Konseyleri: Eleştirel Bir Değerlendirme”. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 19 (1): 21-46.
- Edwards, P. B., Hindmarsh, R., Mercer, H., Bond, M. ve Rowland, A. (2008). “A Three-Stage Evaluation of a Deliberative Event on Climate Change and Transforming Energy”. *Journal of Public Deliberation*, 4 (1): 1-22.
- Erder, S. ve İncioğlu, S. (2013). *Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul.
- Erkul, H., Baykal, T. ve Kara, H. (2013). “Kent Konseylerinin Sorunları Üzerine Bir İnceleme: Çanakkale Kent Konseyi Örneği”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (22): 85-105.
- Erten, M. (2004). *Karşıyaka Kent Meclisi: Kent Yönetimine Bir Katılım Deneyimi*. Anahtar Kitapları Yayınevi, İstanbul.
- Eroğlu, C. (1999). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. İkinci Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.

- Gürses, F. (2015). “Yerel Demokrasi ve Siyasal Katılım Kent Konseyleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 11 (Özel Sayı 2): 49-68.
- Graham, A. C. (2004). “A Social Communication Perspective Toward Public Participation: The Case of the Cispus Adaptive Management Area”. S. P. Depoe, J. W. Delicath ve M.-F. Aepli Elsenbeer (Ed.), *Communication and Public Participation in Environmental Decision Making*. State University of New York Press, Albany, 35-58.
- Halvorsen, K. E. (2003). “Assessing the Effects of Public Participation”. *Public Administration Review*, 63 (5): 535-543.
- Health Canada (2000). “Health Canada Policy Toolkit for Public Involvement in Decision Making”, <https://www.canada.ca/en/health-canada/corporate/about-health-canada/reports-publications/health-canada-policy-toolkit-public-involvement-decision-making.html> (erişim tarihi: 10. 06. 2018).
- Holden, B. (2007). *Liberal Demokrasiyi Anlamak*. Liberte Yayınları, Ankara.
- International Institute for Environment and Development (IIED) (1994). “Whose Eden? An overview of community approaches to wildlife management”, <http://pubs.iied.org/8260IIED/> (erişim tarihi: 14. 04. 2018).
- International Association for Public Participation (IAP2) (2003). “Public Participation Spectrum”. <https://www.lgns.wa.gov.au/files/imce/uploads/346/IAP2-Public-Participation-Spectrum-LGNSW-Amalgamation-Toolkit.pdf> (erişim tarihi: 04. 05. 2018).
- Irvin, R. A. ve Stansbury, J. (2004). “Citizen Participation in Decision Making: Is It Worth the Effort?”. *Public Administration Review*, 64 (1): 55-65.
- İzci, İ. (2014), “Katılımcı Yerel Yönetim: Genel Bir Bakış”, *Katılımcı Yerel Yönetim*, İ. İzci (Drl.), Kalkedon Yayınları, İstanbul, s.19-38.
- Keleş, R. (2015). *Kent, Kentsel Siyaset ve Çevre Yazıları (1993-2014)*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Keyman, E. F. ve Koyuncu Lorasdağı, B. (2010). *Kentler: Anadolu'nun Dönüşümü, Türkiye'nin Geleceği*. Doğan Kitap, İstanbul.

- Kocaoğlu, M. (2015). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür: Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışının Kültürel Temelleri*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kocaoğlu, M. (2015). “Yerel Sürdürülebilir Kalkınma ve Kent Konseyleri: Kırşehir Kent Konseyi Örneği Üzerinden Uygulamalı Bir Çalışma”, *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (Özel Sayı 2): 97-117.
- Koçak, Y. (2013). *Türkiye’de Yerel Yönetimler*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Kuokkanen, K. (2016). “Urban Governance and Citizen Participation: a Case Study from the Helsinki Metropolitan Area”. <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/e478c82a-c60a-4958-8ee9-0a7539045508.pdf> (erişim tarihi: 10. 05. 2018).
- Lombard, M. (2013). “Citizen Participation in Urban Governance in The Context of Democratization: Evidence From Low-Income Neighborhoods in Mexico”. *International Journal of Urban and Regional Research*, 37: 5, 135–150.
- Mannarini, T. ve Talò, C. (2013). “Evaluating public participation: instruments and implications for citizen involvement”. *Community Development*, 44 (2): 239-256.
- Maleki, S., Godarzi, M. ve Sarvestan, R. (2016). “Analysis of Citizen Participation in Improving Urban Services and the Urban Environment (Case Study: Baghmalek Urban Areas)”. *J. Appl. Environ. Biol. Sci.*, 6 (11): 81-87.
- Martínez, M. (2011). “The Citizen Participation of Urban Movements in Spatial Planning: A Comparison between Vigo and Porto”. *International Journal of Urban and Regional Research*, 35 (1): 147-171.
- Michels, A. ve De Graaf, L. (2010). “Examining Citizen Participation: Local Participatory Policy Making and Democracy”. *Local Government Studies*, 36 (4): 477-491.
- Miessen, M. (2013). *Katılım Kâbusu*. Metis Yayınları, İstanbul.
- Mutlu, A. (2010). *Kentli Hakları ve Türkiye*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Nadaroğlu, H. (2001). *Mahalli İdareler*. Yedinci Baskı, Beta Basım-Yayım, İstanbul.
- Nam, T. (2013). “Citizen Participation in Visioning a Progressive City: A Case Study of Albany 2030”. *International Review of Public Administration*, 18 (3): 139-161.

- Nguyen, T. V., Le, C. Q., Tran, B. T. ve Bryanti, S. E. (2015). "Citizen Participation in City Governance: Experiences From Vietnam". *Public Administration and Development*, 35: 34-45.
- Ertürk Kesgin, N. (2013). "Toplumcu Belediyecilik Üzerine Kaynakça". http://www.academia.edu/9891403/TOPLUMCU_BELED%20%20YEC%20%20L%20%20K_%20%20CZER%20%20NE_KAYNAK%20%20A_DO%20%20DR._NURAY_ERT%20%20C_RK_KESK%20%20N (erişim tarihi: 19. 11. 2018).
- Ertürk Kesgin, N. (t. y.). "Alternatif Belediyecilik". <https://docplayer.biz.tr/31608799-Alternatif-belediyecilik-doc-dr-nuray-erturk-keskin.html> (erişim tarihi: 19. 11. 2018).
- Okçu, M. ve Özgür, H. (Ed.) (2013). *Dünya'da Yerel Yönetimler*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- OECD (2001): Citizens as Partners: OECD Handbook On Information, Consultation and Public Participation in Policy-Making, http://www.oecd-ilibrary.org/governance/citizens-as-partners_9789264195578-en (erişim tarihi: 03. 01. 2018).
- Oulahen, G. ve Doberstein, B. (2012). "Citizen Participation in Post-disaster Flood Hazard Mitigation Planning in Peterborough, Ontario, Canada". *Risk, Hazards & Crisis in Public Policy*, 3 (1): 1-26.
- Özer, Y. E. (2011). "Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı ve Yerel Yönetimlerin Rolü". *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26 (1): 43-65.
- Poisner, J. (1996). "A Civic Republican Perspective on the National Environmental Policy Act's Process for Citizen Participation". *Environmental Law*, 26 (1): 53-94.
- Roman, A. V. (2017). "The Determinants of Public Administrators' Participation in Policy Formulation". *American Review of Public Administration*, 47 (1): 102-129.
- Rowe, G. ve Frewer, L. J. (2000). "Public Participation Methods: A Framework for Evaluation". *Science, Technology, & Human Values*, 25 (1): 3-29.
- Rowe, G. ve Frewer, L. J. (2004). "Evaluating Public Participation Exercises: A Research Agenda". *Science, Technology, & Human Values*, 29 (4): 512-556.
- Rowe, G. ve Frewer, L. J. (2005). "A Typology of Public Engagement Mechanisms". *Science, Technology, & Human Values*, 30 (2): 251-290.

- Sennet, K. (2010). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. Üçüncü Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Sezer, S. (2004). “Muğla’da Kent Yönetimine Katılımın Bir Örneği Olarak Kent Meclisi”. *Sosyoloji Dergisi*, 3, 9, s. 151-171.
- Stephens, J. B. ve Berner, M. (2011). “Learning from Your Neighbor: The Value of Public Participation Evaluation For Public Policy Dispute Resolution”. *Journal of Public Deliberation*, 7(1): 1-22.
- Stewart, T. R., Dennis, R. L. ve Ely, D. W. (1984). “Citizen Participation and Judgment in Policy Analysis: A Case Study of Urban Air Quality Policy”. *Policy Sciences*, 17: 67-87.
- Şahin, S. Z. (2017). “Yeni İktidar Karşısında Katılım Açmazları ve Fırsatları”. *Şehir & Toplum*, 8: 21-28.
- Şahin, Y. (2018). *Yerel Yönetimler*. Dördüncü baskı, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Şehir & Toplum (2017). “Yerel Yönetimlere Katılımla İlgili Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ek Protokolü”, 8: 89-92.
- Taşdan, N. ve Gül, H. (2013). *Kamu Yönetiminde Liderlik ve Kaymakamlık*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Tekeli, İ. (2014). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılımcı Demokrasi Pratiğinin Geliştirilmesi Üzerine Yorumlar, *Katılımcı Yerel Yönetim*, İ. İzci (Drl.), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 39-50.
- Tekeli, İ. (2017). “Yerel Yönetimlerde Hizmetin Ötesinde Katılımcılık Bulunuyor”. *Şehir & Toplum*, 8: 11-19.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. bs.). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Twight, B. W. ve Carroll, M. S. (1983). “Workshops in Public Involvement: Do They Help Find Common Ground?”. *Journal of Forestry*, 732-735.
- Uçar Kocaoğlu, B. ve Saylam, A. (2017). “Türkiye’de Vatandaş Katılımı: Milli Eğitim Bakanlığı Örneği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2): 123-144.
- Uzun, A. ve Ersavaş Kavanoz, S. (2018). “Katılım Ve Etkinlik Boyutları Açısından Kent Konseylerinin Değerlendirilmesi: Trabzon Büyükşehir Kent Konseyi Örneği”. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9 (23): 251-271.
- Ülkü, H. (1997). “Örnek Olaylarla Belediyecilik - Aliğa Kent Parlamentosu”. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 6 (4): 121-124.

- Vera-Zavala, A. (2006). *Katılımcı Demokrasi-Dünyadaki Katılımcı Demokrasi Deneyimleri*. (Çev. Naile Aras), Dipnot Yayınları, Ankara.
- Yavuz, N. (2018). “Vatandaşların Belediye Hizmet Kalitesi Algısı ve Yerel Katılım İlişkisi: Nilüfer Belediyesi Örnek Olay İncelemesi”. (İlgili yazar tarafından sunulan, yayınlanmamış proje belgesi)
- Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z. (2013). “Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi: Genel Bir Çerçeve”. *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*. M. Yıldız ve M. Z. Sobacı (der.), Adres Yayınları, Ankara, 16-42.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yüksel, A. (2007). *Giresun Tarihi Yazıları*. Kitabevi, İstanbul.
- Waheduzzaman ve Mphande, C. H. B. (2014). “Gaps in Pursuing Participatory Good Governance: Bangladesh Context”. *Administration & Society*, 46 (1): 37–69.
- Webler, T. ve Renn, O. (1995). “A Brief Primer on Participation: Philosophy and Practice”, O. Renn, T. Webler ve P. Wiedemann (Edt.), *Fairness And Competence In Citizen Participation: Evaluating Models for Environmental Discourse*, Springer, 17-34.
- Wiedemanna, P. M. ve Femers, S. (1993). “Public participation in waste management decision making: Analysis and management of conflicts”. *Journal of Hazardous Materials*, 33: 355-368.